

Uvjeti za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi

---

Vučemilo, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education in Rijeka / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:147843>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-27**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Marina Vučemilo
Uvjeti za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi
ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2018.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Uvjeti za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Jezično-komunikacijski integrirani kurikulum II
Mentor: v. pred. Vesna Katić
Student: Marina Vučemilo
Matični broj: 0299010020

U Rijeci,
rujan, 2018.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam završni rad izradila samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu završnog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju.“

Potpis studentice:

ZAHVALE

Zahvalnost želim iskazati svojoj mentorici, v. pred. Vesni Katić, na velikoj pomoći, potpori, otvorenosti i susretljivosti koje mi je pružala tijekom pisanja ovog završnog rada, kao i na mnogobrojnim savjetima, pruženom strpljenju i razumijevanju.

Posebnu zahvalnost dugujem svojoj obitelji, posebice roditeljima te najbližim osobama, ponajviše svojoj kumi, Marku i prijateljicama, kao onima bez kojih sada ne bih bila tu gdje jesam i koji su bili tu kada mi je bilo najvažnije, pružajući mi potrebnu pomoć, podršku i sigurnost tijekom cjelokupnog studiranja.

Za kraj, želim zahvaliti svojim kolegicama sa studijske godine, ak. 2015./2016., uz koje je studiranje bilo veselije, ljepše i lakše. Zajedno smo dijelile mnoštvo lijepih i onih manje lijepih trenutaka, iskustava i osjećaja, a unutar naše studijske grupe vladala je pozitivna obiteljska atmosfera koja je zasigurno doprinijela ostvarivanju naših ciljeva.

SAŽETAK

Rana pismenost razvija se tijekom rane i predškolske dobi djece, a odnosi na sve što djeca znaju o čitanju i pisanju prije početka formalnog obrazovanja. Cilj ovog rada bio je analizirati zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci i tema istih te omjer domaćih i stranih televizijskih sadržaja unutar svakog pojedinog televizijskog programa obuhvaćenog istraživanjem, a svrha rada bila je ispitati mogu li crtane i animirane serije biti u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi. Uzorak istraživanja činilo je pet televizijskih programa hrvatske televizije, HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA i DOMA TV. Mjerni instrumenti korišteni u ovom radu bili su prethodno izrađeni „Popis televizijskih sadržaja na programima hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV) namijenjenih djeci rane i predškolske dobi“ te „Obrazac za analizu crtanih i animiranih namijenjenih djeci“. Dobivenim rezultatima utvrđeno je da se u sklopu navedenih programa hrvatske televizije prikazuju raznovrsni sadržaji namijenjeni djeci, da su najčešće prisutne teme zabavni/edukativno-zabavni sadržaji te da su više zastupljeni strani u odnosu na domaće televizijske sadržaje. Rezultati su pokazali da crtane i animirane serije mogu biti u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi postoji povezanost. Rezultati prikazani u radu mogu biti smjernica za daljnje i opširnije istraživanje ove teme te mogu služiti kao materijal za raspravu o povezanosti crtanih i animiranih serija namijenjenih djeci rane i predškolske dobi s razvojem njihove rane pismenosti.

Ključne riječi: rana pismenost, djeca rane i predškolske dobi, uvjeti za razvoj rane pismenosti, crtane i animirane serije

ABSTRACT

Early literacy develops during early and preschool age, and relates to everything children know about reading and writing before the formal education. The main aim of this research was to analyze the representation of certain types of television content intended for children and their theme, the ratio of domestic and foreign television content within each of the individual television programs covered by the research. The purpose of this research was to examine if cartoon and animated series + can be in the function of developing early literacy. A sample of the research consisted of five television programs of Croatian television, HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA and DOMA TV. The instruments used in this research were "Popis televizijskih sadržaja na programima hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV) namijenjenih djeci rane i predškolske dobi" and "Obrazac za analizu crtanih i animiranih namijenjenih djeci". The results show that within the programs of Croatian television programs are presented various contents intended for children. It is also shown that there are most often presenting themes of fun / educational-fun content and that most of the television content is by foreign production. The results have shown that cartoon and animated series can be in the function of developing early literacy. The results presented in this research may be guidelines for further and more extensive research of this topic and can serve as a discussion material on the relationship between cartoon and animated series intended for early and preschool aged children with the development of their early literacy.

Key words: early literacy, children of early and preschool age, conditions for early literacy development, cartoon and animated series.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. PISMENOST	2
3. RANA PISMENOST.....	3
3.1. Jezično – komunikacijski razvoj i rana pismenost.....	3
3.2. Vještine rane pismenosti	8
3.2.1. Fonološka svjesnost	9
3.2.2. Imenovanje i prepoznavanje slova.....	10
3.2.3. Rječnik.....	11
3.2.4. Pripovijedanje (narativne sposobnosti).....	13
3.2.5. Interes za tisak	13
3.2.6. Koncept tiska	13
4. UVJETI ZA RAZVOJ RANE PISMENOSTI	15
4.1. Mediji	16
4.1.1. Televizija kao medij.....	19
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	21
5.1. Predmet istraživanja.....	21
5.2. Cilj i svrha istraživanja	21
5.3. Istraživački zadaci.....	21
5.4. Uzorak istraživanja	22
5.5. Metode, postupci i instrumenti istraživanja.....	22
5.6. Rezultati i rasprava	24
6. ZAKLJUČAK.....	48
7. LITERATURA	49
8. PRILOZI.....	53

1. UVOD

Rana pismenost je vještina koja se razvija u ranoj i predškolskoj dobi, kao jedna od onih neophodnih za kasnije kvalitetno življenje i funkcioniranje u društvu. Pojam rana pismenost podrazumijeva pismenost koju dijete stječe u najranijem periodu svoga života. Ona ovisi o mnogobrojnim vanjskim i unutarnjim uvjetima potrebnima za njezin puni razvoj. Promatrajući današnji način života i uzimajući u obzir napredak moderne tehnologije, zaključuje se da je cijela populacija njome svakodnevno okružena pa tako zasigurno i djeca rane i predškolske dobi. Posebna pažnja pridaje se medijima kao što su televizija, računalo, mobitel i tablet. Sukladno navedenome i s obzirom na važnost rane pismenosti za kvalitetan život pojedinca, tema ovog završnog rada jesu „Uvjeti za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi“. Za potrebe ovog završnog rada, naglasak je na televiziji kao mediju koji prikazuje crtane i animirane serije namijenjene djeci, zato što ih ona zasigurno tijekom svog odrastanja gledaju u visokoj mjeri. Važno je istražiti mogu li i u kojoj mjeri crtane i animirane serije biti u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi, što je ujedno i svrha ovog rada. U ovom radu korištena su dva instrumenta, a postavljena su ukupno četiri istraživačka zadatka. Tri su u potpunosti, a jedan djelomično potvrđen. Rezultati mogu poslužiti kao smjernice i materijal za raspravu za potencijalna daljnja opširnija istraživanja. Ciljevi ovog rada bili su istražiti zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci kao i teme istih te omjer domaćih i stranih televizijskih sadržaja unutar svakog pojedinog televizijskog programa obuhvaćenog istraživanjem.

2. PISMENOST

Pismenost je složen proces koji se definira kao čovjekova sposobnost čitanja i pisanja, a razvija se postupnim širenjem svjesnosti i razumijevanja različitih aspekata pismenosti (Grginič, 2007). Prema UNESCO-voj definiciji iz 1987. godine, osoba je pismena ako može s razumijevanjem napisati i pročitati jednostavnu rečenicu o svom svakodnevnom životu, zbog čega se najvažnijim vještinama pismenosti smatraju čitanje i pisanje (Lenček, Užarević, 2016). Postoje različite vrste pismenosti o kojima se danas govori – osnovna, vizualna, informatička, informacijska, funkcionalna i višejezična pismenost. Posebna pozornost pridaje se funkcionalnoj pismenosti, koja podrazumijeva sposobnosti razumijevanja pročitano, kritičko vrednovanje i primjenu istog u svakodnevnom životu (Radonić, Stričević, 2009).

Pismenost je jedno od temeljnih ljudskih prava i posljednjih joj se desetljeća pridaje sve veća pozornost. Bez obzira na to, UNESCO-ov zavod za statistiku u desetljeću pismenosti, 2003.-2013., utvrdio je da je na svijetu gotovo milijardu nepismenih ljudi, od čega su više od polovice žene. Takve su osobe zapravo „isključene“ iz društvenog života, a osobni i profesionalni razvoj im je samim time onemogućen (Radonić, Stričević, 2009). U današnje vrijeme moderna tehnologija je ta koja sve više „upravlja“ životima djece i mladih pa se u percepciji pismenosti zasigurno događaju promjene. S obzirom na to da je današnji svijet zapravo „svijet medija“, pojavljuje se pitanje hoće li čitanje „izumrijeti“ pred navalom moderne tehnologije i mogućnostima koje ista nudi, što se usko veže uz pojam pismenosti, koji je s vremenom postao vrlo složen i višeznačan. No, iako je moderna tehnologija „zavladala“ svijetom, vještine i sposobnosti čitanja, kao i ostalih jezičnih djelatnosti, ostaju potrebom svakog čovjeka, neovisno o promjenama koje se događaju u svijetu (Radonić, Stričević, 2009).

U ranoj i predškolskoj dobi djece, posebno se ističe rana pismenost čiji razvoj čine dvije faze, izranjajuća i rana pismenost (Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015).

3. RANA PISMENOST

Rana pismenost je pismenost djece u ranom periodu života, prije polaska u školu i odnosi se na preduvjete, sposobnosti i vještine neophodne za ovladavanje čitanjem, a koje dijete stječe rano u životu (Scarborough, 2001, prema Lenček, Užarević, 2016). Iako počinje u najranijoj dobi, rana pismenost je proces koji zavisi o prilikama u kojima se dijete izlaže pisanom tekstu pa kod svakog djeteta ne započinje u istom razdoblju. Razvoj rane pismenosti podrazumijeva dvije faze – izranjajuću pismenost i ranu pismenost (Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015). Izranjajuća pismenost prisutna je od najranije dobi djece i započinje u situacijama kada se dijete spontano izlaže pisanom tekstu i za isti pokazuje interes. Tijekom tog razdoblja, djeca rane i predškolske dobi pripremaju se za ovladavanje složenijim vještinama, kao uvjetom za kvalitetan razvoj vještina čitanja i pisanja koje se potom usvajaju u razdoblju rane pismenosti. Prema tome, rana pismenost je razdoblje u kojem djeca ovladavaju složenijim vještinama te počinju usvajati vještine čitanja i pisanja (Peretić, Padovan i Kologranić Belić, 2015). Također, ranu pismenost čine i izranjajuće čitanje i pisanje, odnosno pretvaranje djeteta da čita i piše kao i mogućnosti da globalno čita poznate natpise iz okoline i piše pojedinačna slova (Whitehurst i Lonigan, 1998, prema Lenček, Užarević, 2016). Da bi se rana pismenost kvalitetno razvila, potrebno je poznavati jezično – komunikacijski razvoj djece rane i predškolske dobi.

3.1. Jezično – komunikacijski razvoj i rana pismenost

U okviru rane pismenosti djece rane i predškolske dobi, važno je istaknuti jezično – komunikacijski razvoj koji je prisutan od djetetove najranije dobi, već samim rođenjem. Novorođenče se „javlja“ plačem ili glasanjem koje se s vremenom razvija i tako šalje poruku da je ovdje, tako traži odraslu osobu (roditelje) da zadovolji njegove primarne potrebe. Jedan od prvih načina komunikacije bebe s okolinom je kada ona prema mirisu prepoznaje svoju majku te ju tako traži. Da bi dijete s vremenom moglo ostvarivati kvalitetan jezično – komunikacijski razvoj, od iznimne je važnosti da majka i okolina podržavaju dijete te stvaraju poticajne uvjete

za njegov cjelokupni razvoj (Guberina, 1991). Svako je dijete individua za sebe, biće s vlastitim pravima, identitetom i kulturom, kao i razvojnim mogućnostima zbog čega treba uzeti u obzir da je svako dijete različito te njegove jezično – komunikacijske kompetencije razvijati u skladu s njime samim (Puljak, 2007).

Glavni pojmovi koji se ovdje nameću jesu jezik i komunikacija. Komunikacija je definirana kao proces stvaranja značenja između dvije ili više osoba te kao proces uzajamne razmjene značenja (Bratanić, 1991). U okviru iste, spominje se pojam komunikacijska kompetencija, što je zapravo kompetencija za komuniciranje i podrazumijeva znanja o lingvističkim i sociolingvističkim pravilima (Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007), a shvaća se kao sinteza temeljnog sustava znanja i vještina potrebnih za komunikaciju (Canale i Swain, 1980 i Canale, 1983 prema Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007). Uz ovaj pojam veže se i pojam komunikacijska sposobnost koji nije istoznačan jer se, za razliku od komunikacijske kompetencije, odnosi na sposobnost upotrebe znanja o jeziku kao sredstva za stvaranje značenja u samom jeziku (Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007). To je sposobnost pojedinca da kroz jezične iskaze ostvari komunikaciju (Bakota, 2010). Znanje o jeziku obuhvaća sve što pojedinac svjesno ili nesvjesno zna o jeziku i o aspektima njegove upotrebe, dok se vještine odnose na to kako pojedinac znanja koristi u svakodnevnoj komunikaciji (Canale i Swain, 1980 i Canale, 1983 prema Bagarić, Mihaljević Djigunović, 2007).

Jezik je društveni fenomen, organizacija govora (Škiljan, 1986), apstraktni sustav znakova koji se koristi za komunikaciju i koji se ostvaruje dvjema osnovnim jezičnim djelatnostima, a to su primanje (slušanje i čitanje) i proizvodnja (govorenje i pisanje) (Jelaska (ur.), 2005). Češće se u literaturi nailazi na podatak da postoje četiri osnovne jezične djelatnosti, a to su slušanje, govor, čitanje i pisanje. Svaka jezična djelatnost zasniva se na jezičnom znanju pojedinca, a ovladavanje istima odvija se spontano. Pojam jezična sposobnost, nerijetko se veže uz četiri jezične djelatnosti koje se nazivaju i vještinama. Važno je znati da sposobnosti obuhvaćaju ono što se razvija spontano i što pojedinac prirodno posjeduje, dok vještine podrazumijevaju ono naučeno te zahtijevaju dodatan angažman kako bi se njima uspješno ovladalo. Navedeni pojmovi nisu istoznačni, no među njima ne postoji čvrsta granica (Jelaska,

2005). Sukladno navedenome, i s obzirom na to da govornim jezikom uspješno ovladavaju gotovo sva djeca na svijetu, govor i slušanje smatraju se jezičnim sposobnostima. Navedene sposobnosti zasnivaju se na općeljudskim sposobnostima usvajanja jezika, temeljene su na urođenom te ih se ne treba posebno učiti, ali je za njihov kvalitetan razvoj važna učestala izloženost poticajnim uvjetima. S druge strane, čitanje i pisanje su jezične vještine. Njih je potrebno naučiti i uvježbavati ih kako bi se njima uspješno ovladalo, iziskuju svjestan napor, trud i posebno osmišljeno poticajno okruženje (Jelaska, 2005).

Kako bi razumijevanje samih jezičnih djelatnosti bilo jasnije, važno je poznavati slijed kojim se iste ostvaruju. Kao primarna jezična djelatnost, točnije sposobnost, ostvaruje se slušanje, nakon kojega se kao osnovna jezična sposobnost ostvaruje govor. Potom se ostvaruju i jezične vještine, prvo čitanje te na posljertku pisanje (Jelaska (ur.), 2005). Jezične vještine, čitanje i pisanje, razlikuju se od jezičnih sposobnosti, govora i slušanja, time što su poruke u pisanom obliku više jednoznačne i gotovo neovisne o situaciji (Puljak, 2007).

Slušanje je jezična sposobnost, interaktivni i dinamični proces, a za uspješno ovladavanje njome od velike je važnosti poučavati slušatelja o prikladnom ponašanju (Šamo, 2006). Slušanje je neizmjerljivo važno za ostvarivanje komunikacije i temelj je međuljudskih odnosa (Žižak i sur., 2012), a čine ga senzorna i kognitivna razina. Gordon (1996, prema Varga, Somolanji Tokić, 2015) pod pojmom senzorna razina podrazumijeva pasivno slušanje, koje karakterizira da osoba čuje govornika, no u to ne ulaže kognitivni napor i ne trudi se razumjeti. Kognitivnom razinom slušanja smatra se aktivno slušanje, koje se u literaturi posebno ističe, zato što je za njegovo ostvarivanje potreban svjestan kognitivni napor i kroz njega se slušatelj trudi što jasnije razumjeti govornika (McNaughton i sur., 2007, prema Varga, Somolanji Tokić, 2015). Aktivno slušanje važno je u svakodnevnom životu i bez njega komunikacija gotovo ne bi bila ostvariva te se ovoj jezičnoj vještini treba pridati velika pozornost i u samom odgojno – obrazovnom procesu djece rane i predškolske dobi. Da bi se aktivno slušanje moglo ostvarivati, neophodno je osigurati prigodne uvjete i uzeti u obzir činjenicu da je svaka osoba, pa tako i dijete rane i predškolske

dobi, individua za sebe te da će osoba slušati u skladu sa svojom osobnošću i razvojnim mogućnostima (Varga, Somolanji Tokić, 2015).

Govor je jezična djelatnost, sposobnost koja se ostvaruje u konkretnoj komunikaciji, to je ljudska socijalna interakcija kroz koju društvo opstaje i mjerljiva je realizacija jezika (Škiljan, 1986). Govor je nesvjesna komunikacijska radnja, sposobnost koja se ne pojavljuje tek kada je dijete sposobno govoriti nego ona koja se razvija već po rođenju djeteta, s prvim plačem (Guberina, 1991). Za razvoj govora važno je da dijete ima razvijen rječnik kako bi moglo razumjeti da skupom određenih izgovorenih glasova zapravo izgovara riječ koja nešto označava. Ukoliko dijete izgovori određenu riječ, a ne zna njeno značenje, vjerojatno neće shvatiti da ta riječ zaista nešto znači. Iz tog razloga važno je kod djece aktivno razvijati rječnik i stvarati im poticajne uvjete kako bi na temelju opsega svog rječnika mogla nadograđivati riječi u pisanom obliku do kojih su sami došli. Kod djece je važno poticati govor na različite načine, no najčešće se preporučuje primjerena pohvala poput „Zaista mi se sviđa kako si to rekao“, koja djetetu daje do znanja da se njegov govor cijeni i da je dobro to što radi te ga motivira (Čudina-Obradović, 2004).

Čitanje je složen proces, jezična vještina koja zahtijeva obradu vizualnog podražaja, preradu istoga u svijesti i obradu sukladno postojećim znanjima. Proces zahtijeva mnoštvo drugih složenih procesa, kako bi se kvalitetno ostvario – uspoređivanje, povezivanje viđenog s onime što se čuje, dozivanje iz pamćenja, izdvajanje važnijih podataka. Ono je zapravo proces dešifriranja, jer kada djeca nauče da pojedino slovo pripada pojedinom glasu, naučila su šifru putem koje imaju mogućnost dešifriranja bilo koje pisane poruke. Jednostavnije rečeno, kada djeca potpuno usvoje šifre koje se upotrebljavaju u našem pismu, tada počinju čitati, odnosno dešifrirati (Čudina-Obradović, 2004). Čitanje se smatra vještinom koju je potrebno imati za mogućnost korištenja pisanih i tiskanih materijala zbog kvalitetnog življenja u društvu, za usvajanje i obogaćivanje znanja i slično. Prema tome, vještina čitanja je zapravo posrednik u jezičnom razvoju pojedinca, a samim time i u ostvarivanju osobnog i profesionalnog uspjeha (Lasić Lazić i Laszlo, 2008). Čitanje djetetu od najranije dobi jednako je važno za njegov cjelokupni razvoj kao i briga o njegovim osnovnim biološkim i ostalim potrebama. Čitanje od najranije dobi,

doprinosi razvijanju govornih sposobnosti djeteta, bogati njegov rječnik, uvodi ga u svijet mašte i umjetnosti, unaprjeđuje sposobnost slušanja, pomaže u razvoju pozornosti, opažanja, logičkog zaključivanja (Radonić, Stričević, 2009). Svako se dijete već od najranije dobi susreće s pisanim tekstom, najčešće putem medija, natpisa na bočicama, tanjuriću, odjeći, odnosno svugdje u svom okruženju. Tako dijete spontano zamjećuje prvu sliku slova koju pohranjuje kao predodžbu, a kasnije ju nadopunjuje, ponavlja, izgovara i učvršćuje (Peteh, 1999), a pisanje je također od velike važnosti.

Pisanje je također složen proces koji je u jednu ruku suprotan čitanju. Ono je proces i jezična vještina kojom dijete stječe sposobnost ne samo čitanja šifrirane riječi, već i bilježenje riječi u pisanom obliku, odnosno njeno šifriranje, što zahtijeva sposobnosti pamćenja, planiranja te realizaciju pokreta za zapisivanje pojedinog slova. Kada dijete ovlada abecednim načelom i poznaje sva slova svoga pisma, može pravilno šifrirati, odnosno pisati. U ovladavanju i razumijevanju abecednog načela uvelike doprinosi upravo aktivno šifriranje (Čudina-Obradović, 2004). Pisanje se smatra jednom od najsloženijih vještina koja zahtijeva integraciju pažnje, pamćenja, motoričkih vještina, jezika i znanja (Scarborough, 2001, prema Lenček, Užarević, 2016). Pišući, dijete treba biti odgovorno za smislenost i razumljivost vlastitog iskaza. Treba znati što može biti izvorom nesporazuma, zbog čega se zapravo mora istovremeno postaviti kao pošiljatelj i kao primatelj poruke (Puljak, 2007). Kao jednom od jednostavnijih aktivnosti kojom dijete razvija vještinu pisanja, smatra se pisanje vlastitog imena. Takva aktivnost za dijete je vrlo zanimljiva, izazovna i važna i nerijetko se koristi kao osnova za shvaćanje abecednog načela. Pisanje vlastitog imena od djeteta zahtijeva da slušanjem vlastitog imena raspozna svaki pojedini glas koji ga sačinjava, da se prisjeti pisanog znaka koji pripada svakom glasu te da šifriranjem zapiše odgovarajuće znakove, prema pravilima svoga pisma. Sposobnost dešifriranja kod čitanja, kao i šifriranja kod pisanja, zahtijevaju jednaki razvoj predčitalačkih vještina i pismenosti općenito (Čudina-Obradović, 2004).

Da bi se pismenost pravilno i kvalitetno razvila, u ranoj i predškolskoj dobi treba se razviti cijeli niz predvještina, a dijete između ostalog treba imati interes za crtanje i pisanje, uredan razvoj pažnje, pamćenja, koncentracije, auditivne i vizualne

percepcije te uredan govorno-jezični razvoj. Da bi dijete moglo razumjeti pisani tekst, treba razumjeti ono što govori i govor drugih, treba znati prepoznati grafem odnosno slovo, povezati ga s fonemom odnosno glasom te izdvojiti glasove u riječima, a na posljetku ih znati spajati u smislene cjeline, riječi i rečenice (Mesec i sur., 2015). Za kontekst osmišljavanja kvalitetnih preduvjeta pismenosti, važne su i zakonske odredbe. U Hrvatskoj, Zakonom o predškolskom odgoju i obrazovanju (NN 107/07, Članak 23.a), program predškole obvezan je za svu djecu u godini prije polaska u školu. Sadržaj programa nije jasno definiran pa način provedbe ovisi o znanju i motiviranosti odgajatelja, no sadržaji, bez obzira na to, trebaju biti povezani s istraživačkim i stručnim studijama iz području rane pismenosti (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015, prema Lenček, Užarević, 2016). Također, Nacionalnim kurikulumom za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, kao službenim i temeljnim dokumentom za rani i predškolski odgoj u Republici Hrvatskoj, potiče se i podržava razvoj osam ključnih kompetencija za cjeloživotno učenje, a to su: Komunikacija na materinskome jeziku, Komunikacija na stranim jezicima, Matematička kompetencija i osnovne kompetencije u prirodoslovlju, Digitalna kompetencija, Učiti kako učiti, Socijalna i građanska kompetencija, Inicijativnost i poduzetnost, Kulturna svijest i izražavanje. U okviru Komunikacije na materinskome jeziku, navodi se da se ista, u ranoj i predškolskoj dobi, podržava osposobljavanjem djeteta za pravilno usmeno izražavanje i bilježenje vlastitih osjećaja, misli, doživljaja i iskustava kroz različite aktivnosti. Iz navedenog proizlazi da upravo takvo bilježenje, zbog grafičkih i ostalih sličnih oblika, pridonosi razumijevanju važnosti i svrhe pisanja te čini temelj za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014).

3.2. Vještine rane pismenosti

Rana pismenost odnosi se na sve ono što djeca znaju o čitanju i pisanju prije polaska u školu (Mesec i sur., 2015) i podrazumijeva šest vještina – fonološku svjesnost, imenovanje/prepoznavanje slova, rječnik, pripovijedanje (narrativne sposobnosti), interes za tisak i koncept tiska. Navedene vještine su temelj za kasnije tečno čitanje i pisanje (Kuvač Kraljević, Lenček, 2012).

U nastavku su navedena objašnjenja prethodno navedenih vještina rane pismenosti:

3.2.1. Fonološka svjesnost

Fonološka svjesnost podrazumijeva prepoznavanje, stvaranje i baratanje dijelovima manjima od riječi (fonemima), prema čemu je i dobila naziv, a ključna je za uspješno ovladavanje početnim čitanjem i pisanjem (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). Fonološka svjesnost definira se i kao vještina koja obuhvaća sposobnost opažanja, razmišljanja i manipuliranja glasovima (Herbers i sur., 1999; Anthony i Lonigan 2004, prema Sardelić, Bonetti, Hrastinski, 2007). Slijed njezina razvoja je jednak kod svakog djeteta, no tempo napredovanja kroz različite razine određen je obilježjima pojedinog jezika (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011).

Apel i Masterson (2004) navode da u početku, u vrlo ranoj dobi, dijete aktivno priča o glasovima, igra se njima i istražuje na koje ih sve načine može upotrebljavati te se prema njima odnosi kao prema igračkama.

Fonološka svjesnost podrazumijeva određene razine kroz koje se razvijaju djetetove vještine. Tako je osnovna razina fonološke svjesnosti slogovno stapanje, odnosno vještina kojom dijete slogove spaja u riječi. Nakon ove razine, dijete između treće i četvrte godine života upoznaje rimu, a prepoznavanje rime dovodi do početnog shvaćanja fonološke strukture riječi i odmaka od usmjerenosti na njezino značenje (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). To se odnosi na promišljanje i prepoznavanje riječi čiji je kraj jednak, odnosno zvuči isto, što ukazuje da je dijete svjesno da pojedine riječi sadrže istu skupinu glasova. Nakon savladavanja rime, između četvrte i pete godine života, dijete postupno usvaja vještinu određivanja broja riječi u rečenici, razumijeva i prepoznaje početak i kraj riječi. Sljedeća važna stavka je slogovna raščlamba, točnije vještina rastavljanja riječi na slogove. Nakon savladanih navedenih razina, dijete s pet godina uspješno rimuje riječi, odnosno zna reći što se rimuje s pojedinom riječju. Navedene početne vještine fonološke svjesnosti, slogovno stapanje, prepoznavanje rime, određivanje broja riječi u rečenici i slogovna raščlamba, temelj su za vještine koje su kasnije neizmjerljivo važne za razvoj vještina čitanja i pisanja (Castle i sur., 1994, Reid, 2009 prema Blaži,

Buzdum, Kozarić-Ciković, 2011). Uz to, oko pete i šeste godine života, dijete počinje pažnju usmjeravati na promišljanje i osvještavanje svakog glasa u riječi te ovladava izdvajanjem početnog i završnog glasa u riječi. Posljednje razine fonološke svjesnosti, koje se počinju razvijati oko šeste godine života, a nastavljaju se razvijati i u školskoj dobi djeteta (Castle i sur., 1994, Reid, 2009 prema Blaži, Buzdum, Kozarić-Ciković, 2011) jesu fonemsko stapanje (spajanje glasova u riječ) i fonemska raščlamba (rastavljanje riječi na glasove).

Da bi moglo pravilno čitati i pisati, dijete mora razumjeti da slova zastupaju glasove i da povezani glasovi tvore riječ. Također, da bi moglo odrediti glasove od kojih se riječ sastoji, dijete u dobi od šeste do sedme godine života treba promišljati o svakom glasu koji čuje u riječi i znati ga zapisati odgovarajućim slovom, što se naziva abecednim načelom (Apel, Masterson, 2004). Pretpostavka je da dijete razumije svaki pojedini glas u riječi, onda kada njegov rječnik dosegne opseg koji omogućuju da učinkovito pohranjuje i priziva informacije (Fernandez-Fein i Baker, 1997, prema Ivšac Pavliša, Lenček, 2011). Na poslijetku, sa sedam godina života, dijete je sposobno stvarati nove riječi dodavanjem, oduzimanjem ili premještanjem glasova u riječima.

3.2.2. Imenovanje i prepoznavanje slova

Poznavanje naziva slova podrazumijeva sposobnost imenovanja svakog slova, dok razumijevanju veza među slovima i glasovima prethodi poznavanje glasova, koji se zapravo označuju slovima (Apel, Masterson, 2004). Prepoznavanje slova, odnosno sposobnost imenovanja, jedno je od najvažnijih uvjeta za kasnije ovladavanje čitanjem i pisanjem, a zahtijeva stjecanje znanja o povezanosti vizualnog simbola (slova) i glasa (Ivšac Pavliša i Lenček, 2011). Neki istraživači ovu i prethodno navedenu fazu, fonološku svjesnost, navode kao najvažnije segmente za uspješno svladavanje vještina čitanja i pisanja (Whitehurst, Lonigan, 1998., 2003, prema Ivšac Pavliša, Lenček, 2011). Vizualno perceptivna složenost samih slova i sposobnost percepcije detalja uvjetuju ranije ili kasnije usvajanje slova te potrebu uvježbavanja i stvaranja perceptivnih preduvjeta za učenje slova. Vizualna svjesnost o pisanom jeziku utječe na prepoznavanje i imenovanje slova i ima značajnu ulogu

za kasnije čitanje. Nakon što dijete zna prepoznavati slova, može si vizualno predočiti pojedinu izgovorenu riječ, odnosno slova koja ju tvore (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015). Sukladno navedenome, aktivnosti za poticanje vještina imenovanja i prepoznavanja slova i povezanosti slova i glasa, značajno utječu na kvalitetan razvoj rane pismenosti. Utvrđeno je da već i trogodišnja djeca mogu donekle razumjeti da slova predstavljaju jezik i da se on zapisuje „lančićima“ slova, dok petogodišnjaci već i jasnije percipiraju čemu slova služe, a njihovo razumijevanje naziva slova te veza među slovima i glasovima je kvalitetnije. Djeca u dobi od šest godina više su izložena čitanju i sličnim iskustvima vezanim uz pismenost, polako se počinju aktivno služiti svojim znanjem, poznavanjem slova te veza među slovima i glasovima, kako bi mogli zapisivati jezik. Djeca koja su tijekom cijelog svog odrastanja okružena slovima u različitim situacijama, razumiju da slova predstavljaju jezik, znaju ih pravilno pisati i razlikovati ih od ostalih elemenata koji se mogu zapisati, primjerice od interpunkcijskih znakova (Apel, Masterson, 2004).

U hrvatskom jeziku, odnos glas:slovo gotovo uvijek je 1:1, što djeci donekle može olakšati prepoznavanje slova, no taj proces svejedno može biti zahtjevan. Djeci u početku nije jednostavno shvatiti da slova moraju biti jasno orijentirana kako bi bila ispravna (*p, b, d*) te im je takva slova teže zapamtiti. Osim imenovanja i prepoznavanja slova, djeca moraju savladati orijentaciju slova te znati da za svako slovo postoji pravilo njegova pisanja i čitanja. Da bi ovu vještinu djeca što lakše svladala, poželjno je da u vrtiću, kao i kod kuće, uvijek budu okružena slovima te da u predškolskoj dobi s odraslima i vršnjacima sudjeluju u aktivnostima kroz koje će aktivno razvijati svoja znanja o slovima. Jednim istraživanjem utvrđeno je da djeca lakše prepoznaju univerzalna slova (*c, p, v, a*), u odnosu na prototipna slova (*š, dž, č, lj*) te da prepoznaju veći broj velikih, nego malih tiskanih slova (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015)

3.2.3. Rječnik

Rječnik podrazumijeva riječi koje pojedinci razumiju (receptivni rječnik) i riječi koje upotrebljavaju (ekspresivni rječnik), a opseg receptivnog, uvijek je veći i bogatiji u odnosu na opseg ekspresivnog rječnika (Peretić i sur., 2015). Kod djece se

usvajanje riječi odvija spontano, a opseg rječnika ovisi o količini riječi koje s njima razmjenjuju roditelji, odgajatelji, vršnjaci i ostale osobe u njihovu okruženju, na različite načine (razgovorom, čitanjem slikovnica itd.).

Djeca već prije svoje pete i šeste godine, uglavnom znaju upotrebljavati riječi ili rečenice, no ne znaju ih konkretno definirati. Na primjer, trogodišnje dijete, tijekom igre je odjednom tati reklo: „Zaveži“, no nije znao odgovoriti što ta riječ znači iako ju je upotrijebilo ispravno i u prikladnoj situaciji. Tata ga je zatim upitao: „Misliš li, zaveži, kao vezice?“, na što je dijete odgovorilo: „Da“. Dakle, dijete je znalo riječ upotrijebiti ispravno, no nije moglo razmišljati o njoj, niti razumjeti da ona ima dvostruko značenje. Djeca mlađa od pet godina često teško razdvajaju riječ od stvarnog predmeta koji ona zastupa. Primjerice, postavi li se djetetu pitanje da navede dugačku riječ, odgovor će biti „vlak“ ili „čarapa“. Naime, dijete smatra da dužina predmeta zastupa dužinu riječi, pa stoga riječ „vlak“ smatra dugačkom riječi. Dakle, može se zaključiti da dijete u toj dobi ne razmišlja o samoj riječi, već o stvarnom predmetu koji ju zastupa. Između pete i šeste godine života dijete počinje shvaćati da su riječi odvojene od stvarnih predmeta koje zastupaju i da se dužina riječi određuje prema broju glasova koji ju tvore. Ta je vještina od iznimne važnosti za razvoj pismenosti djece rane i predškolske dobi. Kada dijete počne pisati, postupno sve lakše može određivati od kojih se glasova i slova riječ sastoji (Apel, Masterson, 2004).

Za razliku od drugih predvještina čitanja i pisanja, bogaćenje rječnika je cjeloživotni proces jer se nove riječi uče svakodnevno, otkrivaju se nova ili proširena značenja već poznatih riječi i slično (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015). Djecu je potrebno motivirati na promišljanje i razgovor o različitim temama, na postavljanje pitanja i davanje odgovora, treba ih ohrabrivati da govore o sebi i drugima, svijetu oko sebe (Šego, 2009). Obogaćivanjem rječnika, odnosno usvajanjem novih riječi, dijete usvaja njihovo značenje, njihove različite pojavnosti i gramatička svojstva. Upravo zato, opseg djetetova rječnika jedan je od najvažnijih čimbenika koji utječe na razumijevanje pročitaneog teksta (Peretić, Padovan, Kologranić Belić, 2015).

3.2.4. Pripovijedanje (narativne sposobnosti)

Pripovijedanje ili naracija nalazi se među temeljnim vještinama za razvoj čitanja i uključuje veliki broj naprednih vještina kao što su nizanje događaja, oblikovanje povezanog teksta, upotreba specifičnog rječnika, razumijevanje uzročno-posljedičnih veza, iznošenje ideja uzimajući u obzir slušatelja. Prepričavanje događaja zahtjeva iznošenje sadržaja oslanjanjem na rječnik, zato što kontekst nije jednako poznat pripovjedaču i slušatelju. Događaji izneseni pripovijedanjem sadržavaju vrijeme i mjesto, sudionike događaja te uzroke i posljedice na način koji je razumljiv slušatelju, odnosno onome tko u događaju nije sudjelovao. Za kvalitetno oblikovanje sadržaja, važno je uzimati u obzir slušateljevo znanje o svijetu i njegovo iskustvo (Peretić i sur., 2015). Djeca su sposobna pripovijedati oko pete godine života i tom razdoblju razumijevaju da pripovijedanje ima uvodni, središnji i završni dio, što im pomaže pri prisjećanju i strukturiranju pripovijedanja, a samu vještinu nastavljaju razvijati i kasnije tijekom života.

3.2.5. Interes za tisak

Interes za pisani tekst, odnosno tisak, kod djece je prisutan od vrlo rane dobi. Čitajući djetetu od najranije dobi, roditelji vrlo često pričaju o slikama, komentiraju ih i povezuju s djetetu poznatim stvarima i svakodnevnim životom (Apel, Masterson, 2004). Već oko svoje prve godine djeca listaju knjige, prstima slijede riječi i rečenice, pretvaraju se da čitaju, pokušavaju pisati riječi, a pritom ne poznajući slova i ne znajući kako pravilno držati knjigu (*izranjajuća pismenost*). Sve navedeno, predstavlja pokazatelje toga da dijete uči što je tisak, a to je znanje od neizmjerne važnosti za kasnije ovladavanje vještinama čitanja i pisanja (Apel, Masterson, 2004). Većina djece do treće godine života prepoznaje uobičajene znakove i simbole, natpise trgovina, igračaka i proizvoda koji ih okružuju u svakodnevnom životu. Zbog toga, djeca tisak često povezuju s pozitivnim osjećajima i motivirana su za učenje čitanja i pisanja.

3.2.6. Koncept tiska

Koncept tiska podrazumijeva sadržaje koji se mogu razumjeti bez čitanja. To je ustvari razumijevanje smjera čitanja – slijeva nadesno, odozgo prema dolje,

razumijevanje interpunkcijskih znakova, prepoznavanje naslova slikovnice (Lenček, Užarević, 2016). Dijete od svoje najranije dobi oponaša odrasle pa će tako držati knjigu i okretati stranice jer je vidjelo da to čini njegova majka, no pri tome mu neće biti važno rukuje li knjigom pravilno nego to što drži knjigu kao mama (Čudina-Obradović, 2004). Ukoliko roditelji od najranije dobi čitaju djeci i nude im prilike za interakciju s knjigom, ona će stjecati mnoštvo znanja o tome kako se koriste knjige, čemu služe, kako se okreću stranice, razlikovat će naslovnu od ostalih stranica, čekati da se cijela stranica pročita prije nego se okrene na sljedeću. Uz to, dijete uči razlikovati slike od riječi, shvaća da se „bijeli razmak“ između slova odnosi na kraj jedne i početak druge riječi. Ovi su elementi, koje odrasli zapravo niti ne primjećuju, djeci od iznimne važnosti i ovladavanje njima neophodno je za razvoj vještine čitanja (Apel, Masterson, 2004).

Prema Grginič (2007), istraživanjem je utvrđeno da je koncept tiska vještina rane pismenosti u kojoj su petogodišnja djeca stekla visoku razinu općeg znanja o tisku, odnosno knjizi. Većina djece znala je da znakove u knjizi nazivamo slova i znala je točno odrediti gdje je naslov i početak knjige. S godinama se sve više pokazuje kako je razvoj vještine koncepta tiska od velike važnosti za razvoj cjelokupne pismenosti djece.

4. UVJETI ZA RAZVOJ RANE PISMENOSTI

Općenito, razvoj je definiran kao niz pravilnih, progresivnih i djelomično trajnih promjena u ponašanju, mišljenju te fizičkim i neurološkim strukturama pojedinca (Andrić, Čudina- Obradović, 1994). To je cjeloživotni proces, koji je najintenzivniji tijekom ranog i predškolskog uzrasta pojedinca (Čudina-Obradović, Obradović, 2006). Razvoj djeteta obuhvaća promjene u njegovom ponašanju, mogućnostima i osobnosti, obogaćujući njegove spoznaje i čineći ga sve zrelijim i sposobnijim za život (Starčević i sur., 2004). Da bi se kod djeteta mogle razviti vještine rane pismenosti, važno je da su zadovoljene njegove primarne potrebe, da se rana pismenost i cjelokupni razvoj potiču u skladu s djetetovim potrebama i razvojnim mogućnostima te da u svom okruženju ima mnoštvo prilika za usvajanje elemenata rane pismenosti. S obzirom na to da su igra, istraživanje i učenje primarne djelatnosti u djetetovu životu (Malnar i sur., 2012), važno je bilo kakvo učenje prilagoditi njegovim potrebama i pretvoriti ga u igru, kako bi moglo učiti na zanimljiv i primjeren način. Poželjno je da odrasli djeci pomažu u razvoju vještina rane pismenosti, da im čitaju raznovrsne sadržaje, poštuju i podržavaju njihove interese, razgovaraju s njima, pažljivo ih slušaju i motiviraju. Razvoj dječjih sposobnosti, pa tako i rane pismenosti, ovisi o uvjetima koji se mogu podijeliti u tri glavne skupine - unutarnji uvjeti, vanjski uvjeti i samoaktivnost djeteta (Šego, 2009). Navedeni uvjeti nedjeljivi su i međusobno utječu jedni na druge (Čudina-Obradović, Obradović, 2006).

Unutarnji uvjeti za razvoj pismenosti odnose se na elemente na koje dijete zapravo ne može utjecati, poput urođenih sposobnosti, općeg zdravstvenog stanja djeteta, razvijenosti govornog i slušnog aparata, kognitivnih sposobnosti (Šego, 2009). Dakle, preduvjet za razvoj rane pismenosti je da je dijete urednog razvoja te da može nesmetano ostvariti sve svoje potencijale kroz koje će, između ostalog, razviti i ranu pismenost.

Vanjski uvjeti za razvoj rane pismenosti odnose se na uvjete na koje se u određenoj mjeri može utjecati, na ono što dolazi izvana, a oni uključuju društveno

okruženje, prije svega obiteljsko i vrtićko okruženje, interakcije, odgojno – obrazovne i slične institucije te medije (Šego, 2009). Dijete kroz igru, istraživanje i učenje otkriva i razumijeva svijet oko sebe, a upravo su obitelj i vrtić dva primarna sustava u kojima dijete rane i predškolske dobi raste, zadovoljava svoje primarne potrebe, stječe prve spoznaje o sebi i okruženju, usvaja znanja o odnosima, zajedništvu, toleranciji, razvija komunikaciju i mnoštvo vještina neophodnih za kvalitetan život. Da bi dijete sve navedeno moglo dobiti i ostvarivati, obitelj i vrtić moraju mu osigurati uvjete za to (Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, 2014). Dijete je aktivni stvaratelj vlastitog znanja i ne stvara ga pasivno uzimanjem iz okoline već ga neprestano izgrađuje, istražuje, nadograđuje, rekonstruira (Malnar i sur., 2012). Kako bi okruženje moglo biti poticajno za razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi i kako bi sam prostor i materijali mogli biti u skladu s njihovim interesima i potrebama, važno je pažljivo promatrati što djecu zanima, načine na koje uče te tako omogućiti da ona uče kroz neposredno iskustvo i prikladne materijale. Okruženje treba biti poticajno za promišljanje i istraživanje mogućnosti koje isto nudi. Od iznimne je važnosti cjelokupni socijalni kontekst koji oblikuje dječje teorije o svijetu oko njega, a socijalne interakcije od djeteta zahtijevaju da svoju perspektivu uskladi s perspektivom druge djece s kojom sudjeluje u aktivnosti (Malnar i sur., 2012).

Uz navedene čimbenike, na razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi utječe i njihova samoaktivnost. Samoaktivnost djeteta odnosi se na sve ono što dijete radi samostalno, bez poticaja drugih. Vještine čitanja i pisanja zahtijevaju poznavanje smjerova i ovise o osjetilu ravnoteže, koje djeca svakodnevno razvijaju svojom samoaktivnošću, igrajući se na vrtuljku, toboganu, ljuljajući se, klackajući, hodajući po uskim površinama, trčeći, valjajući se (Miočić-Stošić, Lončarić, 2012).

Jednu od iznimno važnih uloga u poticanju jezično-govornog razvoja djece, a time i rane pismenosti, imaju mediji kao jedan od vanjskih utjecaja.

4.1. Mediji

Mediji su oblici javnog informiranja, a služe za dijeljenje vijesti, vizualnih, auditivnih i audiovizualnih sadržaja u svrhu informiranja, obrazovanja i zabave

cjelokupne populacije (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Mediji>) i u današnje vrijeme smatraju se ključnim sredstvima socijalizacije te imaju velik utjecaj na ponašanje, stavove i svjetonazore djece (Kolucki, Lemish, 2013), koja zasigurno većinu svog slobodnog vremena svakodnevno provode koristeći se njima (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2009). Kao elementi komunikacije, mediji se odnose na sredstva kroz čije se djelovanje postiže komunikacija, a čiji su sadržaj, efekti i posljedice u određenoj mjeri, određeni samim medijem. Mediji su složen pojam i u najširem smislu dijele se po načinu distribucije na dvije velike skupine – tiskane i elektroničke medije. Tiskani mediji obuhvaćaju novine i ostala izdanja koja se ostvaruju u vremenskom razdoblju do šest mjeseci i u više od 500 primjeraka, a elektronički mediji podrazumijevaju medije koji se ostvaruju putem elektroničkih uređaja, kao što su radio, televizija, računalo, mobitel, Internet (<https://hr.wikipedia.org/wiki/Mediji>). S obzirom na veliku rasprostranjenost i sveprisutnost medija u današnjem svijetu, oni imaju velik utjecaj na cjelokupnu populaciju. Razvojem medija, sve se više ističe njihov utjecaj na primatelje medijskih sadržaja, pogotovo na djecu rane i predškolske dobi. Ona otprilike tri do četiri sata na dan provode pred televizijom i drugim medijima, što je ujedno i najveći dio njihova slobodnog vremena (Ilišin, Marinović Bobinac, Radin, 2002).

Uz mnoge druge faktore, mediji, o kojima je vrlo često prisutan podvojen stav, uvelike utječu na razvoj rane pismenosti djece rane i predškolske dobi. S jedne strane, smatraju se pozitivnim i kvalitetnim sredstvom komunikacije jer obogaćuju živote djece mijenjajući neprihvatljiva ponašanja, potičući maštu, kreativnost, inkluziju i toleranciju, proširujući obrazovanje i znanje, doprinoseći razvoju i civilnom društvu. Edukativne televizijske emisije dokazano potiču ranu pismenost i spremnost djece za školu te kvalitetno poučavaju pojedinim elementima nastavnog programa, a uz to, osim što utječu na zauzimanje stavova prema pojedinim društvenim problemima, potiču kvalitetu komunikacije (Miliša, Tolić, Vertovšek, 2009). Gledanjem primjerenih televizijskih sadržaja, djeca na zabavan način usvajaju znanja o drugim kulturama, poistovjećuju se s televizijskim likovima, suosjećaju s njima, obogaćuju rječnik i stječu iznimno važna iskustva za cjelokupni razvoj pismenosti, a kvalitetan televizijski program, djeci pruža govorne uzore (Apel,

Masterson, 2004). Obrazovne televizijske emisije kod djece rane i predškolske dobi dokazano potiču spremnost za školu i ranu pismenost te djelotvorno poučavaju pojedinim elementima nastavnog programa (Kolucki, Lemish, 2013). Stručnjaci za dječji jezični razvoj, proučavajući određene televizijske sadržaje namijenjene djeci, utvrdili su da se u serijama Muppet Show, Ulica Sezam i Teletubbiesi, upotrebljava govor usmjeren na dijete, odnosno govor primjeren djetetu, što je iznimno važno za razvoj pismenosti djece rane i predškolske dobi (Apel, Masterson, 2004). S druge strane, prisutna je sve veća zabrinutost da mediji „otupljuju“ osjetila djece, kočje njihovu maštu, spontanu igru, empatiju, potiču destruktivne oblike ponašanja, doprinose otuđenju od društva. Česta izloženost djece nasilnim sadržajima putem medija, najčešće na televiziji, u filmovima ili videoigrama, može znatno utjecati na njihovo ponašanje, psihički razvoj i društveni život jer može uvelike povećati strah, tjeskobu, agresivno ponašanje, umanjivati empatiju, a nasilje potvrđivati kao najbolji način za rješavanje međuljudskih sukoba (<http://www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/>). Također, u današnjem svijetu, mediji svojim utjecajem na pojedinca potiču nekomunikaciju, povlačenje u sebe i društvene mreže kao zamjene za ljudski kontakt (Vertovšek, 2013). Prema dosadašnjim saznanjima o ulozi medija u životu djece, oni istovremeno imaju pozitivne i negativne učinke, što ovisi o sadržajima, kontekstu u kojem se prikazuju, načinima upotrebe te individualnim osobinama djece koja se njima koriste (<http://www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/>). Mediji kojima se djeca i mladi diljem svijeta služe i kojima su od najranije dobi gotovo svakodnevno okruženi jesu slikovnica, televizija, računalo, videoigre, mobitel, tablet i radio. Ipak, crtani filmovi, televizijske emisije, računalne igre i videoigre su najučestaliji mediji u životu djece i mogu u velikoj mjeri obogaćivati njihova znanja te pozitivno utjecati na cjelokupni razvoj (Apel, Masterson, 2004, prema Šego, 2009).

Za potrebe ovog rada, fokus će biti na televiziji kao mediju koji je povezan s razvojem rane pismenosti djece rane i predškolske dobi, točnije na crtanim i animiranim serijama za djecu.

4.1.1. Televizija kao medij

Među medijima, koji su već generacijama prisutni u odgajanju djece i mladih, posebno se izdvaja televizija. Od same pojave televizijskog uređaja do danas, karakteristike suvremenog čovjeka, posebice njegova osobnost i identitet, mijenjaju se sukladno mijenjanju same prirode medija. Osvješčujući prirodu televizije, kao oblika moderne tehnologije koja pruža nove mogućnosti komunikacije i povezanosti, u potpunosti se shvaća njezina kompleksnost i značaj. Televizija je od značajne važnosti u oblikovanju okoline, a njezin je program ujedno i njezina priroda, koja je sveprisutna i djelomično određena te pruža uvjerljive informacije kao i slični kulturni, sportski i zabavni osmišljeni sadržaji (Pavlović, Manić, Aleksić, 2013). „Neminovno, suvremeni čovjek provodi veći dio slobodnog vremena uz različite vrste medija, jer, između ostalog, u njima pronalazi sadržaje i značenja vremena u kojem živi. Tako mediji, a posebno televizija, oblikuju vrijednosti o životu i ljudskim odnosima“ (Torlak, 2013:368). Sukladno navedenom, može se primijetiti različitost u identitetu pojedinaca odraslih uz televiziju i današnjih mladih koji više koriste Internet, koji za razliku od televizije nudi i dvosmjernu komunikaciju (Torlak, 2013).

Televizija je medij koji nudi mnoštvo raznovrsnih sadržaja za različitu populaciju pa tako i za djecu. Za potrebe ovog rada analizirani su programi hrvatske televizije koji emitiraju sadržaje namijenjene djeci te su utvrđeni sljedeći sadržaji: crtana serija, animirana serija, TV – slikovnica, lutkarska serija za djecu, serija zabavno – obrazovnih emisija, dokumentarno – animirana serija, igrani film te animirani film. Teme tih sadržaja analizom su svrstane u šest kategorija: Borba protiv zla, Magija i transformacija, Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti, Sigurnost i rješavanje problema, Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj, Priroda i svijet oko nas. Sukladno navedenome, fokus ovog rada je na crtanim i animiranim serijama namijenjenima djeci, koje se najčešće emitiraju upravo na televiziji, a značajno manje u kinima i na Internetu (https://en.wikipedia.org/wiki/Animated_series). Prema Mikić (2013), crtana i animirana serija su istoznačnice. Odnose se na serije namijenjene djeci, a karakterizira ih to što su likovi i pozadina koji se u njoj pojavljuju, nacrtani i osmišljeni prvenstveno za djecu. Animirane ili crtane serije pružaju bogatstvo i

raznovrsnost sadržaja, boja i oblika, stvarajući iluziju pokreta, odnosno oživljavajući ono neživo. U animiranim ili crtanim serijama nailazi se na mnoštvo likovnih elemenata - linija, prostora, boja, ploha i volumena. Likovi u animiranoj ili crtanoj seriji često su veoma slični geometrijskim oblicima koje djeca na taj način nesvjesno usvajaju već u najranijoj dobi (Marušić i sur., 2004).

Prema drugim izvorima, animirane i crtane serije ne smatraju se istoznačnicama. Animiranu seriju čini skup povezanih animiranih djela istog naslova. Svaki nastavak animirane serije, prema tome, ima iste glavne, a drugačije sporedne likove, ali istu temu. Animirane serije mogu imati točan broj epizoda unutar kojih se radnja potpuno ostvaruje i imati definirani kraj, no mogu biti otvorene, bez unaprijed određenog broja epizoda (https://en.wikipedia.org/wiki/Animated_series). S druge strane, crtanom serijom smatraju se ilustracije koje su animirane i često su nerealističkog ili polurealističkog tipa. Današnje poimanje crtane serije podrazumijeva niz humorističnih slika i karikatura te seriju koja počiva na nizu ilustracija potrebnih za animaciju iste (<https://en.wikipedia.org/wiki/Cartoon>). „Animirana“ (serija) predstavlja bilo koju vrstu ilustriranih slika koje se prikazuju ubrzano da daju dojam pokreta, dok se "crtana" najčešće veže uz televizijske programe i kratke serije namijenjene djeci (<https://en.wikipedia.org/wiki/Cartoon>). Prema Težak (2002), animirane serije su sredstvo masovne komunikacije, nastale od niza crteža, čija je gotovo najvažnija sastavnica riječ. Animirane serije i filmovi nerijetko su povezani s književnim djelima na temelju kojih su mnogi i nastali. Upravo su neki od najpoznatijih animiranih filmova nastali na svjetski poznatim književnim djelima, bajkama i basnama bliskima djeci (Marušić i sur., 2004).

S obzirom na navedeno, zaključuje se kako crtane i animirane serije mogu uvelike doprinijeti razvoju rane pismenosti djece rane i predškolske dobi, samim time što su namijenjene upravo djeci te svojim sadržajem nude brojne mogućnosti za razvoj iste. To se ostvaruje kroz razvoj vještina rane pismenosti, primjerice prikazivanjem jednostavnih događaja primjerenih uzrastu djece koje ona zatim mogu prepričati, prikazivanjem raznovrsnih djeci bliskih pojmova za bogaćenje rječnika, kroz govor likova i pripovjedača, prikazivanjem pisanog teksta, načina upotrebe knjige te prepoznavanja njenih elemenata.

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Pismenost je neophodna vještina u životu svakog pojedinca, koja se počinje razvijati već od najranije dobi. U tom razdoblju govori se o ranoj pismenosti čiji je razvoj veoma kompleksan i zahtjevan te na njega utječu brojni faktori. U životima djece danas su svakodnevno prisutni različiti mediji, od kojih se posebno izdvaja televizija, koja nudi mnoštvo sadržaja namijenjenih cjelokupnoj populaciji. Međutim, televizija posebno velik utjecaj ima upravo na djecu rane i predškolske dobi te je važno da ona gledaju kvalitetan i njima namijenjen sadržaj, kako bi isti na njih imao pozitivan utjecaj te kako bi mogao poticati razvoj mnogih vještina pa tako i rane pismenosti. U okviru ovog rada, naglasak je na crtanim i animiranim serijama namijenjenim djeci, koje se emitiraju na programima hrvatske televizije.

5.1. Predmet istraživanja

Sukladno navedenom, kao predmet istraživanja može se formulirati pitanje: Kako crtane i animirane serije namijenjene djeci mogu doprinijeti razvoju rane pismenosti djece rane i predškolske dobi?

5.2. Cilj i svrha istraživanja

Cilj istraživanja je analizirati zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci i tema istih te omjer domaćih i stranih televizijskih sadržaja unutar svakog pojedinog televizijskog programa obuhvaćenog istraživanjem.

Svrha ovog istraživanja je ispitati mogu li crtane i animirane serija biti u funkciji razvoja vještina rane pismenosti djece rane i predškolske dobi.

5.3. Istraživački zadaci

Sukladno navedenom cilju, izdvojeni su sljedeći istraživački zadaci:

- Utvrditi zastupljenost različitih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci;
- Utvrditi najčešće prisutne teme televizijskih sadržaja namijenjenih djeci;
- Utvrditi omjer domaćih i stranih televizijskih sadržaja;

- Ispitati mogu li crtane i animirane serije biti u funkciji razvoja rane pismenosti.

5.4. Uzorak istraživanja

Uzorak ovog istraživanja je prigodni. Čini pet televizijskih programa hrvatske televizije, a to su: HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA i DOMA TV. Kao uzorak istraživanja izabrani su upravo navedeni programi, zato što oni emitiraju televizijske sadržaje namijenjene djeci (crtane i animirane serije), dok ih ostali programi hrvatske televizije, HRT 1 i RTL 2, ne emitiraju.

Preciznije govoreći, uzorak ovog istraživanja čine crtana i animirana serija odabrane slučajnim izborom. Crtana serija analizirana u ovom radu je Mišo i Robin, a animirana serija Mali einsteini.

5.5. Metode, postupci i instrumenti istraživanja

U istraživanju je korištena metoda analize sadržaja, Analiziran je sadržaj crtanih i animiranih serija namijenjenih djeci. Elementi analize televizijskih sadržaja namijenjenih djeci prikazivani na programima hrvatske televizije, analizirani su prema sljedećim elementima: vremenskom periodu praćenja prikazivanja, nazivu televizijskog programa, vremenskom periodu prikazivanja televizijskih sadržaja namijenjenih djeci te nazivu, vrsti i sadržaju televizijskih sadržaja namijenjenih djeci. Programi hrvatske televizije koji su praćeni su HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV. Televizijski sadržaji namijenjeni djeci koji se prikazuju na navedenim programima praćeni su u prvoj polovici travnja 2018., u periodu od 07.04.2018. (subota), odnosno 08.04.2018. (nedjelja) do 13.04.2018. (petak), odnosno 14.04.2018. (subota).

Za analizu crtanih i animiranih serija konstruiran je obrazac (Tablica 2). Ishodište za konstruiranje obrasca su spoznaje o razvoju vještina rane pismenosti. Obrazac se sastoji od 10 tvrdnji. Postavljene tvrdnje su dihotomnog tipa, što podrazumijeva da se na njih odgovara s „da“ ili „ne“, ovisno potvrđuje li ili ne crtana/animirana serija pojedinu tvrdnju. Vještinu Imenovanje i prepoznavanje slova može se povezati s tvrdnjom pod rednim brojem 1 („Crtana/animirana serija nudi

pisani tekst“), Rječnik se može povezati s tvrdnjama pod rednim brojevima 2 („Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi“), 4 („U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a ne pripovjedač“), 6 („Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece“) te 7 („Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika,,). Vještina rane pismenosti Pripovijedanje, povezuje se s tvrdnjama pod rednim brojem 8 („Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati“) i 10 („Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece“), a vještina Koncept tiska povezuje se s tvrdnjom pod rednim brojem 9 („U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga“).

Iz analize Popisa televizijskih sadržaja prvo su utvrđene sve vrste sadržaja prikazivane na televizijskim programima. Nakon toga, prikazivane vrste svrstane su u tri glavne kategorije: crtana serija, animirana serija, ostali sadržaji. Prema navedenim kategorijama potom se utvrđivala zastupljenost pojedine vrste sadržaja unutar jednog televizijskog programa na način da su sadržaji po kategorijama izdvojeni od ukupnog broja prikazivanih sadržaja.

Zastupljenost tema televizijskih sadržaja namijenjenih djeci analizirana je za svaki televizijski program. Analiza je provedena tako što je prikazan broj svih različitih prikazivanih sadržaja za koje su potom određene teme, nakon proučavanja i procjenjivanja svakog televizijskog sadržaja.

Pomoću Popisa televizijskih sadržaja, utvrđen je omjer domaćih i stranih televizijskih sadržaja namijenjenih djeci, unutar navedenih televizijskih programa tijekom praćenog razdoblja. Analiza je provedena istraživanjem izvornog naziva i zemlje nastanka svakog televizijskog sadržaja.

Tablica 2: Obrazac za analizu crtanih i animiranih serija namijenjenih djeci

NAZIV CRTANE/ANIMIRANE SERIJE:	
TVRDNJA	CRTANA/ANIMIRANA SERIJA POTVRĐUJE ILI NE POTVRĐUJE TVRDNJU (DA/NE)
1. Crtana/animirana serija nudi pisani tekst	
2. Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi	
3. Likovi u crtanoj/animiranoj seriji su djeca	
4. U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a ne pripovjedač	
5. Crtana/animirana serija djecu potiče na interakciju	
6. Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece	
7. Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika	
8. Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati	
9. U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga	
10. Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece	

Analiza crtanih i animiranih serija u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi provedena je tako što je iz Popisa televizijskih sadržaja nasumičnim odabirom izdvojena po jedna crtana i animirana serija koja je zatim zasebno analizirana pomoću Obrasca. Analiza je provedena nakon gledanja i proučavanja svake serije, procjenjivanjem zadovoljava li ili ne ista svaku od 10 tvrdnji sadržanih u Obrascu.

5.6. Rezultati i rasprava

Televizijski sadržaji na programima hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV) namijenjeni djeci rane i predškolske dobi

Na osnovu praćenja, sačinjen je „Popis televizijskih sadržaja na programima hrvatske televizije: HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV, namijenjenih djeci rane i predškolske dobi“ (dalje u tekstu: Popis televizijskih sadržaja). Popis je izrađen nakon jednotjednog praćenja televizijskih sadržaja namijenjenih djeci i prikazan je u Tablici 1. Sadržaji su prikazivani na pet programa hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA i DOMA TV) koji

emitiraju televizijske sadržaje namijenjene djeci. Potrebni podaci upisani su u tablicu koja čini navedeni Popis televizijskih sadržaja. Podaci se odnose na sve televizijske sadržaje namijenjene djeci prikazane unutar razdoblja obuhvaćenog istraživanjem. U Popisu televizijskih sadržaja jasno je naznačen televizijski program na kojem se sadržaj prikazuje, datum prikazivanja te vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak svakog televizijskog sadržaja. Za potrebe ovog rada korišteni su isključivo podaci o televizijskim sadržajima namijenjenim djeci praćeni u razdoblju od 09.04.2018. (ponedjeljak) do 13.04.2018. (petak) i u Popisu televizijskih sadržaja navedeni datumi označeni su „podebljano“, zato što su jedino za to razdoblje dostupni jednaki podaci za svaki televizijski program.

U nastavku je prikazan pregled programa hrvatske televizije obuhvaćenih istraživanjem, koji čine sastavnicu instrumenta istraživanja:

HRT 2

Dječji sadržaji, u praćenom razdoblju emitiraju se između 06:32 i 08:55 sati uz crtanu seriju „Kronike Matta Hattera“ koja se u emitira između 19:00 i 19:08, ovisno o rasporedu programa. Najzastupljenija vrsta televizijskog sadržaja na ovom programu je crtana serija, što je vidljivo iz Slike 1. U praćenom razdoblju, emitirano je ukupno 15 različitih sadržaja namijenjenih djeci, od ukupno 49 emitiranih, od čega 11 čine crtane i animirane serije. Prema dobivenim rezultatima, može se zaključiti da je sadržaj emitiran na HRT-u 2 gotovo jednak tijekom svakog dana unutar praćenog razdoblja. Kao i unutar ostala četiri programa, emitirani sadržaji su većinom reprize već ranije prikazanih nastavaka. Domaći sadržaji prikazani su ukupno osam, a strani 41 put.

RTL

U praćenom razdoblju, pomoću Popisa televizijskih sadržaja utvrđeno je da se svakog dana emitiraju po dva dječja sadržaja u vremenu od 06:20 do 07:35, izuzev 09.04.2018. kada se emitiraju još dva sadržaja u popodnevnom terminu, od 15:15 do 16:50. Iz Slike 1, vidljivo je da je najzastupljenija vrsta sadržaja animirana serija. U praćenom razdoblju, emitirano je dva različita sadržaja od ukupnih 12. 10 prikazanih

sadržaja jesu animirana serija Kung fu panda, a preostala dva odnose se na igrani film Dobri dinosaur. Prema analiziranim sadržajima, vidljivo je da je emitirani sadržaj gotovo jednak svakoga dana. Osim 09.04.2018. kada je emitiran igrani film, svakog dana prikazuju se jedna repriza i jedan novi nastavak prethodno navedene animirane serije. Oba sadržaja koja se prikazuju su strani televizijski sadržaji.

NOVA TV

Kao i u analizi prethodna dva televizijska programa, Popisom televizijskih sadržaja je utvrđeno da se na programu NOVA TV svakog dana prikazuje po jedan televizijski sadržaj namijenjen djeci, uz iznimku 09.04.2018., kada su prikazana dva sadržaja. Sadržaji su emitirani u vremenu od 06:35 do 07:05. Prema Slici 1, najzastupljenija vrsta sadržaja je animirana serija. Ukupno je prikazano tri različita, od ukupno šest sadržaja. Prema Popisu, vidljivo je da se tri sadržaja odnose na animiranu seriju Winx Club, dva na animiranu seriju PopPixie te jedan na crtanu seriju Štrumpfovi. Svakog dana prikazuje se po jedan televizijski sadržaj, također osim 09.04.2018. kada su prikazana dva. Pet prikazanih sadržaja jesu reprize već prikazanih nastavaka i svi su sadržaju izvorno strane produkcije.

RTL KOCKICA

Analizirajući Popis televizijskih sadržaja, zaključeno je da se u sklopu ovog programa, svakodnevno prikazuje od 23 do 25 sadržaja. Sadržaji su emitirani tijekom gotovo cijelog dana, u vremenu od 07:10 do 19:55. Iz Slike 1, vidljivo je da su prikazani sadržaji u potpunosti animirane serije, uz iznimku jednog prikazanog animiranog filma. Tijekom promatranog razdoblja, od ukupno 123 sadržaja, prikazano je ukupno 15 različitih sadržaja te 56 repriza već prikazivanih nastavaka. Iz Grafikona 4. Može se iščitati da su svi prikazivani sadržaji strane produkcije.

DOMA TV

Iz Popisa televizijskih sadržaja vidljivo je da je svakog dana emitirano sedam dječjih sadržaja, u vremenu od 07:15 do 09:55, osim 09.04.2018. kada je prikazano osam sadržaja te animirana serija Popaj i sin u terminu 03:40. Iz Slike 1, vidljivo je da je jedina vrsta sadržaja na ovom programu animirana serija. U praćenom

razdoblju, emitirano je četiri različita sadržaja od ukupno 36 prikazanih. Prema analiziranim sadržajima, vidljivo je da je emitirani sadržaj jednak svakoga dana. Također, od ukupnog broja sadržaja, prikazano je 15 repriza. Svi sadržaji su strane televizijske produkcije.

Zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci unutar svakog televizijskog programa prikazana je u Tablici 3 i na Slici 1.

Tablica 3: Zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci unutar svakog televizijskog programa

Televizijski program	Ukupan broj sadržaja prikazivan na pojedinom televizijskom programu	Od toga:		
		Animirana serija	Crtana serija	Ostali sadržaji
HRT 2	49	9	33	7
RTL	12	10	0	2
NOVA TV	6	5	1	0
RTL KOCKICA	123	122	0	1
DOMA TV	36	36	0	0
HRT 2				
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak			
09.04.2018.	1. 06:42 Teletubbyji, animirana serija (52/60) (R) 2. 06:54 Teletubbyji, animirana serija (53/60) (R) 1. 07:12 Tuc Muc, crtana serija (12/52) R 2. 07:15 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (11/53) (R) 3. 07:28 Sara i patka (2), crtana serija (16/40) (R) 1. 07:52 Tajni dnevnik patke Matilde: Darovani laptop, lutkarska serija za djecu (R) 4. 08:02 Priče iz prašume (2), crtana serija (9/20) (R) 5. 08:16 Tip i Tipi, crtana serija (45/52) (R) 6. 08:37 Artur (4), crtana serija (3/15) (R) 7. 19:07 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (10/13) (R) (T)			
10.04.2018.	3. 06:39 Teletubbyji, animirana serija (54/60) (R) 4. 06:51 Teletubbyji, animirana serija (55/60) (R) 8. 07:08 Tuc Muc, crtana serija (13/52) R 9. 07:11 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (12/53) (R) 10. 07:25 Vrtuljici, crtana serija (37/50) (R) 2. 07:54 Tajni dnevnik Patke Matilde: Zaljubljeni Pjer, lutkarska serija za djecu 11. 08:04 Tip i Tipi, crtana serija (46/52) (R) 12. 08:14 Priče iz prašume (2), crtana serija (10/20) (R)			

	13. 08:35 Artur (4), crtana serija (4/15) (R) 14. 19:06 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (11/13) (R) (T)
11.04.2018.	5. 06:33 Teletubbyji, animirana serija (56/60) (R) 6. 06:45 Teletubbyji, animirana serija (57/60) (R) 15. 07:04 Tuc Muc, crtana serija (14/52) R 16. 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (13/53) (R) 3. 07:11 Danica u bolnici, TV-slikovnica za najmlađu djecu 17. 07:19 Sara i patka (2), crtana serija (17/40) (R) 18. 07:45 Priče iz prašume (2), crtana serija (11/20) (R) 19. 07:59 Tip i Tipi, crtana serija (47/52) (R) 4. 08:14 Volim životinje: Čaplja, dokumentarno-animirana serija (R) 5. 08:22 Laboratorij na kraju svemira: Baloni na ražnju, serija zabavno-obrazovnih emisija (R) 20. 08:30 Artur (4), crtana serija (5/15) (R) 21. 19:08 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (12/13) (R) (T)
12.04.2018.	7. 06:32 Teletubbyji, animirana serija (58/60) (R) 8. 06:44 Teletubbyji, animirana serija (59/60) (R) 6. 07:10 Danica kod mačkice na radnom mjestu, TV-slikovnica za najmlađu djecu 22. 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (18/40) (R) 23. 07:51 Priče iz prašume (2), crtana serija (12/20) 9. 08:00 Mišo i Robin: Zmajevi, animirana serija 24. 08:30 Artur (4), crtana serija (6/15) (R) 25. 19:05 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (13/13) (R) (T)
13.04.2018.	26. 07:04 Tuc Muc, crtana serija (15/52) 27. 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (14/53) 28. 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (19/40) 7. 07:46 Tajni dnevnik patke Matilde: Rodendan ježa Leopolda, lutkarska serija za djecu 29. 08:02 Tip i Tipi, crtana serija (48/52) 30. 08:08 Priče iz prašume (2), crtana serija (13/20) 31. 08:30 Artur (4), crtana serija (7/15) 32. 08:55 Slatki piknik, crtana serija (1/13) 33. 19:00 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (1/13) (T)
RTL	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	1. 06:30 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52) 2. 06:55 Kung fu panda, animirana serija (S1 E2/52) 1. 15:15 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R 2. 16:50 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R
10.04.2018.	3. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52) R 4. 06:45 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52)
11.04.2018.	5. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52) R 6. 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52)
12.04.2018.	7. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52) R 8. 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52)
13.04.2018.	9. 07:10 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52) R 10. 07:35 Kung fu panda, animirana serija (S1 E6/52)
NOVA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	1. 06:35 Štrumpfovi, crtana serija R 1. 07:00 Winx Club, animirana serija (S2 E11/26) R
10.04.2018.	2. 06:55 Winx Club, animirana serija (S2 E12/26) R
11.04.2018.	3. 06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E37/52) R

12.04.2018.	4.	06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E38/52) R
13.04.2018.	5.	07:05 Winx Club, animirana serija (S2 E13/26)
RTL KOCKICA		
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak	
09.04.2018.	1.	08:05 Mašine strašne priče, animirana serija R
	2.	08:10 Regal Academy, animirana serija (S1 E10/26)R
	3.	10:10 Mali einsteini, animirana serija (S1 E26/28) R
	4.	10:35 Majstor Mato, animirana serija (S1 E21/26) R
	5.	10:55 Sofija Prva, animirana serija (S2 E6/31) R
	6.	12:10 Lego Friends, animirana serija (S2 E2/7) R
	7.	12:30 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E8/52) R
	8.	12:45 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E21/40) R
	9.	13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R
	10.	14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R
	11.	14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R
	12.	14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E17)
	13.	15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26)
	14.	15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26)
	15.	15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26)
	16.	16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E49/52)
	17.	16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E50/52)
	18.	16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28)
	19.	17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26)
	20.	17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31)
	21.	19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija
	22.	19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija
	23.	19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija
10.04.2018.	24.	07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R
	25.	07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26) R
	26.	09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28) R
	27.	09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26)
	28.	10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31) R
	29.	11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E3/7)
	30.	11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E9/52) R
	31.	11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E22/40) R
	32.	12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26) R
	33.	12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26) R
	34.	13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R
	35.	14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R
	36.	14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R
	37.	14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E18)
	38.	15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26)
	39.	15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26)
	40.	15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26)
	41.	16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E51/52)
	42.	16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E52/52)
	43.	16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28)
	44.	17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26)
	45.	17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31)
	46.	19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija
	47.	19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija
	48.	19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija
11.04.2018.	49.	07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R
	50.	07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26) R

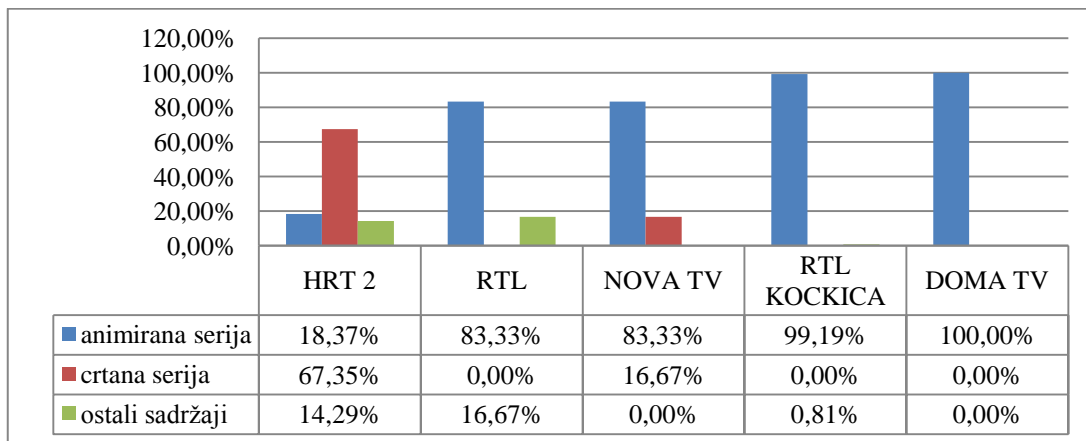
	<p>51. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28) R 52. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26) R 53. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31) R 54. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E4/7) 55. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E10/52) R 56. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E23/40) R 57. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26) R 58. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26) R 59. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 60. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 61. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 62. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E19) 63. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26) 64. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26) 65. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26) 66. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E1/52) 67. 16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E2/52) 68. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28) 69. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26) 70. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31) 71. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 72. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 73. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
12.04.2018.	<p>74. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 75. 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26) R 76. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28) R 77. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26) R 78. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31) R 79. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E5/7) 80. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E11/52) R 81. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E24/40) R 82. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26) R 83. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26) R 84. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 85. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 86. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 87. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E20) 88. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26) 89. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26) 90. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26) 91. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E3/52) 92. 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E4/52) 93. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28) 94. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26) 95. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31) 96. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 97. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 98. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
13.04.2018.	<p>99. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 100. 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26) R 101. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28) R 102. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26) R 103. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31) R 104. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E6/7) 105. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E12/52) R</p>

	106. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E25/40) 107. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26) R 108. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26) R 109. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 110. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 111. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E1) 112. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E10/26) 113. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E35/26) 114. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E15/26) 115. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E5/52) 116. 16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E6/52) 117. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E3/28) 118. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E26/26) 119. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E11/31) 120. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 121. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 122. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija 1. 19:55 Asterix u Britaniji, animirani film
DOMA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	1. 07:15 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E7/13) R 2. 07:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E12/13) R 3. 08:00 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E89/95) R 4. 08:30 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) 5. 09:05 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) 6. 09:15 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) 7. 09:40 Popaj i sin, animirana serija (S1 E4/13) 8. 03:40 Popaj i sin, animirana serija (S3 E13/13)
10.04.2018.	9. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) R 10. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) R 11. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) R 12. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) 13. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) 14. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) 15. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E5/13)
11.04.2018.	16. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) R 17. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) R 18. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) R 19. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) 20. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) 21. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) 22. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E6/13)
12.04.2018.	23. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) R 24. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) R 25. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) R 26. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) 27. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) 28. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) 29. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E7/13)
13.04.2018.	30. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) R 31. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) R 32. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) R 33. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E12/13)

	34.	09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E94/95)
	35.	09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E4/26)
	36.	09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E8/13)

Slika 1: Zastupljenost pojedinih vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci unutar svakog televizijskog programa

Prema dobivenim rezultatima, utvrđeno je da je prisutna raznolikost vrsta televizijskih sadržaja, točnije postoji osam vrsta televizijskih sadržaja, koje su svrstane u tri kategorije: crtana serija, animirana serija i ostali sadržaji (TV – slikovnica, lutkarska serija za djecu, serija zabavno – obrazovnih emisija, dokumentarno – animirana serija, igrani film, animirani film. Praćenjem pet programa hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA i DOMA TV) koji emitiraju televizijske sadržaje namijenjene djeci i izradom Popisa televizijskih sadržaja, utvrđeno je da je najzastupljenija vrsta televizijskog sadržaja unutar svih pet programa – animirana serija (najniža vrijednost je 83,33%), s iznimkom programa HRT 2, na kojemu je najzastupljenija vrsta – crtana serija (67,35%). Zanimljivo je istaknuti da je program DOMA TV jedini program čiji sadržaj u potpunosti čine animirane serije (100%).

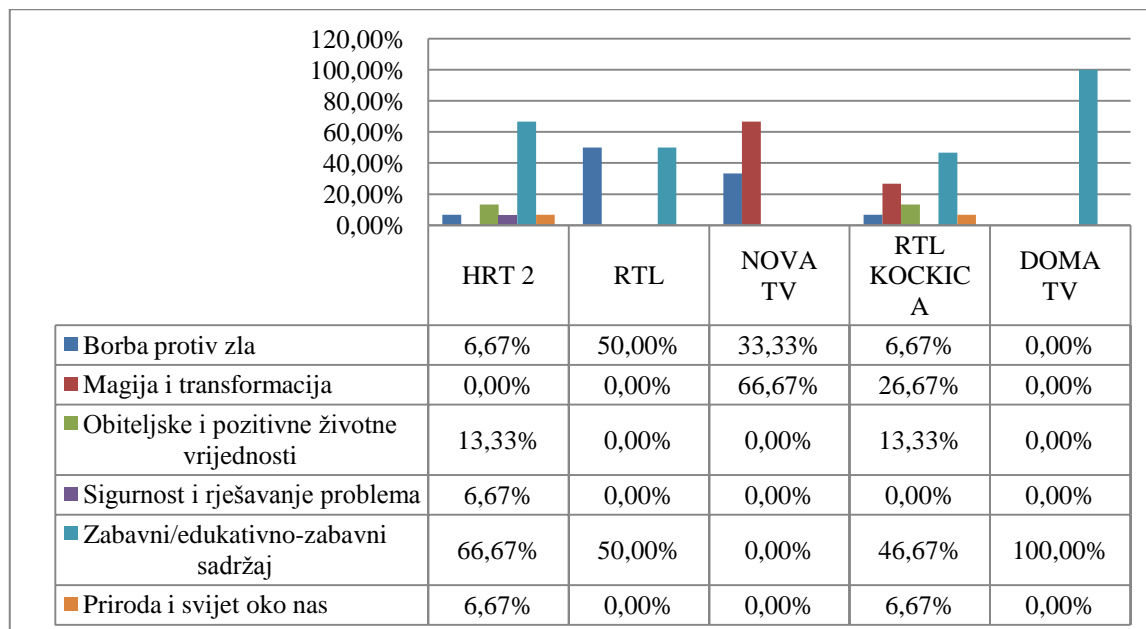
Zastupljenost pojedinih tema u televizijskim sadržajima namijenjenim djeci prikazana je u Tablici 4 i Slici 2.

Tablica 4: Zastupljenost pojedinih tema u televizijskim sadržajima namijenjenim djeci

Teme televizijskih sadržaja	Televizijski programi:				
	HRT 2	RTL	NOVA TV	RTL KOCKICA	DOMA TV
Borba protiv zla	1	1	1	1	0
Magija i transformacija	0	0	2	4	0
Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti	2	0	0	2	0
Sigurnost i rješavanje problema	1	0	0	0	0
Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj	10	1	0	7	4
Priroda i svijet oko nas	1	0	0	1	0
HRT 2			Teme:		
<ol style="list-style-type: none"> Teletubbyji, animirana serija Tuc Muc, crtana serija Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija Sara i patka (2), crtana serija Tajni dnevnik patke Matilde: Darovani laptop, lutkarska serija za djecu Priče iz prašume (2), crtana serija Tip i Tipi, crtana serija Artur (4), crtana serija Kronike Matta Hattera (3), crtana serija Vrtuljići, crtana serija Danica, TV-slikovnica za najmlađu djecu Volim životinje: Čaplja, dokumentarno-animirana serija Laboratorij na kraju svemira: Baloni na ražnju, serija zabavno-obrazovnih emisija Slatki piknik, crtana serija Mišo i Robin, animirana serija 			<ol style="list-style-type: none"> Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Sigurnost i rješavanje problema Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti Borba protiv zla Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti Priroda i svijet oko nas Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 		
RTL					
<ol style="list-style-type: none"> Kung fu panda, animirana serija Dobri dinosaur, igrani film, animirani 			<ol style="list-style-type: none"> Borba protiv zla Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 		
NOVA TV					
<ol style="list-style-type: none"> Štrumpfovi, crtana serija Winx Club, animirana serija PopPixie, animirana serija 			<ol style="list-style-type: none"> Borba protiv zla Magija i transformacija Magija i transformacija 		
RTL KOCKICA					
<ol style="list-style-type: none"> Mašine strašne priče, animirana serija Regal Academy, animirana serija Mali einsteini, animirana serija Majstor Mato, animirana serija Sofija Prva, animirana serija 			<ol style="list-style-type: none"> Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj Magija i transformacija Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 		

6. Lego Friends, animirana serija 7. Sammy i prijatelji, animirana serija 8. Pustolovine braće Kratt, animirana serija 9. Obitelj Kremenko, animirana serija 10. Sylvester& Tweety, animirana serija 11. Ben 10, animirana serija 12. My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija 13. Infinity Nado, animirana serija 14. Asterix u Britaniji, animirani film 15. Super Wings, animirana serija	4. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 5. Magija i transformacija 6. Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti 7. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 8. Priroda i svijet oko nas 9. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 10. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 11. Magija i transformacija 12. Borba protiv zla 13. Magija i transformacija 14. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 15. Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti
DOMA TV	
1. Looney Tunes klinci, animirana serija 2. Tom i Jerry priče, animirana serija 3. Zekoslav mrkva, animirana serija 4. Popaj i sin, animirana serija	1. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 2. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 3. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj 4. Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj

Slika 2: Zastupljenost pojedinih tema u televizijskim sadržajima namijenjenim djeci

Ukupno je zastupljeno sljedećih šest tema televizijskih sadržaja: Borba protiv zla, Magija i transformacija, Obiteljske i pozitivne životne vrijednosti, Sigurnost i rješavanje problema, Zabavni/ edukativno-zabavni sadržaj, Priroda i svijet oko nas. Najprisutnija tema sadržaja unutar svih pet televizijskih programa je tema Zabavni/edukativno-zabavni sadržaj.

Omjer stranih i domaćih televizijskih sadržaja namijenjenih djeci u sklopu pojedinog televizijskog programa, prikazan je u Tablici 5 i na Slici 3.

Tablica 5: Omjer stranih i domaćih televizijskih sadržaja namijenjenih djeci u sklopu pojedinog televizijskog programa

Televizijski programi	Televizijski sadržaji:	
	Domaća produkcija	Strana produkcija
HRT 2	8	41
RTL	0	12
NOVA TV	0	6
RTL KOCKICA	0	123
DOMA TV	0	36
HRT 2		
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak	
09.04.2018.	1. 06:42 Teletubbyji, animirana serija (52/60) (R) 2. 06:54 Teletubbyji, animirana serija (53/60) (R) 3. 07:12 Tuc Muc, crtana serija (12/52) R 4. 07:15 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (11/53) (R) 5. 07:28 Sara i patka (2), crtana serija (16/40) (R) 1. 07:52 Tajni dnevnik patke Matilde: Darovani laptop, lutkarska serija za djecu (R) 6. 08:02 Priče iz prašume (2), crtana serija (9/20) (R) 7. 08:16 Tip i Tipi, crtana serija (45/52) (R) 8. 08:37 Artur (4), crtana serija (3/15) (R) 9. 19:07 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (10/13) (R) (T)	
10.04.2018.	10. 06:39 Teletubbyji, animirana serija (54/60) (R) 11. 06:51 Teletubbyji, animirana serija (55/60) (R) 12. 07:08 Tuc Muc, crtana serija (13/52) R 13. 07:11 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (12/53) (R) 14. 07:25 Vrtuljici, crtana serija (37/50) (R) 2. 07:54 Tajni dnevnik Patke Matilde: Zaljubljeni Pjer, lutkarska serija za djecu 15. 08:04 Tip i Tipi, crtana serija (46/52) (R) 16. 08:14 Priče iz prašume (2), crtana serija (10/20) (R) 17. 08:35 Artur (4), crtana serija (4/15) (R) 18. 19:06 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (11/13) (R) (T)	
11.04.2018.	19. 06:33 Teletubbyji, animirana serija (56/60) (R) 20. 06:45 Teletubbyji, animirana serija (57/60) (R) 21. 07:04 Tuc Muc, crtana serija (14/52) R 22. 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (13/53) (R)	

	<p>3. 07:11 Danica u bolnici, TV-slikovnica za najmlađu djecu</p> <p>23. 07:19 Sara i patka (2), crtana serija (17/40) (R)</p> <p>24. 07:45 Priče iz prašume (2), crtana serija (11/20) (R)</p> <p>25. 07:59 Tip i Tipi, crtana serija (47/52) (R)</p> <p>4. 08:14 Volim životinje: Čaplja, dokumentarno-animirana serija (R)</p> <p>5. 08:22 Laboratorij na kraju svemira: Baloni na ražnju, serija zabavno-obrazovnih emisija (R)</p> <p>26. 08:30 Artur (4), crtana serija (5/15) (R)</p> <p>27. 19:08 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (12/13) (R) (T)</p>
12.04.2018.	<p>28. 06:32 Teletubbyji, animirana serija (58/60) (R)</p> <p>29. 06:44 Teletubbyji, animirana serija (59/60) (R)</p> <p>6. 07:10 Danica kod mačkice na radnom mjestu, TV-slikovnica za najmlađu djecu</p> <p>30. 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (18/40) (R)</p> <p>31. 07:51 Priče iz prašume (2), crtana serija (12/20)</p> <p>7. 08:00 Mišo i Robin: Zmajevi, animirana serija</p> <p>32. 08:30 Artur (4), crtana serija (6/15) (R)</p> <p>33. 19:05 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (13/13) (R) (T)</p>
13.04.2018.	<p>34. 07:04 Tuc Muc, crtana serija (15/52)</p> <p>35. 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (14/53)</p> <p>36. 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (19/40)</p> <p>8. 07:46 Tajni dnevnik patke Matilde: Rođendan ježa Leopolda, lutkarska serija za djecu</p> <p>37. 08:02 Tip i Tipi, crtana serija (48/52)</p> <p>38. 08:08 Priče iz prašume (2), crtana serija (13/20)</p> <p>39. 08:30 Artur (4), crtana serija (7/15)</p> <p>40. 08:55 Slatki piknik, crtana serija (1/13)</p> <p>41. 19:00 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (1/13) (T)</p>
RTL	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	<p>1. 06:30 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52)</p> <p>2. 06:55 Kung fu panda, animirana serija (S1 E2/52)</p> <p>3. 15:15 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R</p> <p>4. 16:50 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R</p>
10.04.2018.	<p>5. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52) R</p> <p>6. 06:45 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52)</p>
11.04.2018.	<p>7. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52) R</p> <p>8. 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52)</p>
12.04.2018.	<p>9. 06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52) R</p> <p>10. 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52)</p>
13.04.2018.	<p>11. 07:10 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52) R</p> <p>12. 07:35 Kung fu panda, animirana serija (S1 E6/52)</p>
NOVA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	<p>1. 06:35 Štrumpfovi, crtana serija R</p> <p>2. 07:00 Winx Club, animirana serija (S2 E11/26) R</p>
10.04.2018.	<p>3. 06:55 Winx Club, animirana serija (S2 E12/26) R</p>
11.04.2018.	<p>4. 06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E37/52) R</p>
12.04.2018.	<p>5. 06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E38/52) R</p>
13.04.2018.	<p>6. 07:05 Winx Club, animirana serija (S2 E13/26)</p>
RTL KOCKICA	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	<p>1. 08:05 Mašine strašne priče, animirana serija R</p>

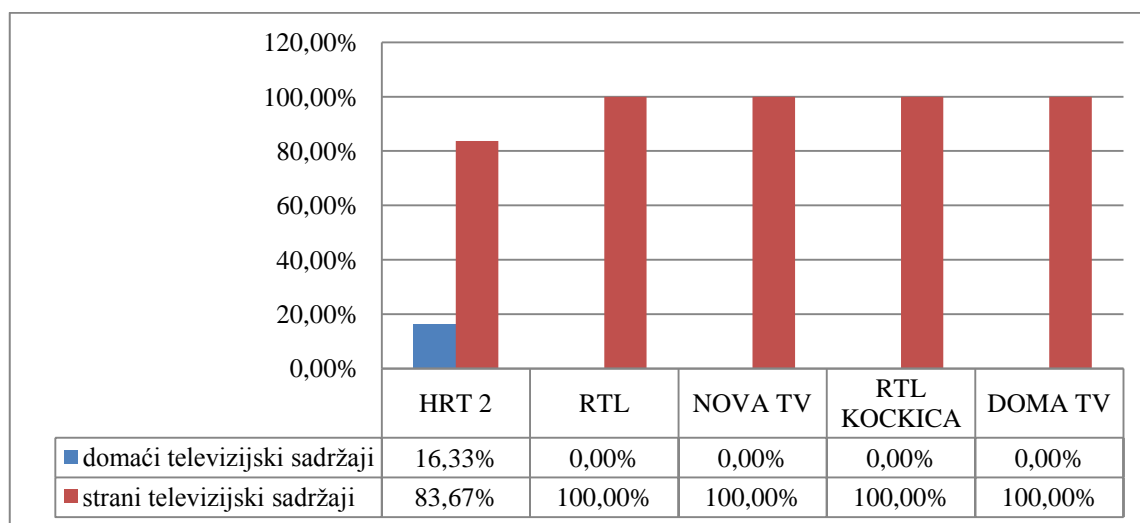
	<p>2. 08:10 Regal Academy, animirana serija (S1 E10/26)R</p> <p>3. 10:10 Mali einsteini, animirana serija (S1 E26/28) R</p> <p>4. 10:35 Majstor Mato, animirana serija (S1 E21/26) R</p> <p>5. 10:55 Sofija Prva, animirana serija (S2 E6/31) R</p> <p>6. 12:10 Lego Friends, animirana serija (S2 E2/7) R</p> <p>7. 12:30 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E8/52) R</p> <p>8. 12:45 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E21/40) R</p> <p>9. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R</p> <p>10. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>11. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>12. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E17)</p> <p>13. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26)</p> <p>14. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26)</p> <p>15. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26)</p> <p>16. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E49/52)</p> <p>17. 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E50/52)</p> <p>18. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28)</p> <p>19. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26)</p> <p>20. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31)</p> <p>21. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija</p> <p>22. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija</p> <p>23. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
10.04.2018.	<p>24. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R</p> <p>25. 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26) R</p> <p>26. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28) R</p> <p>27. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26)</p> <p>28. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31) R</p> <p>29. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E3/7)</p> <p>30. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E9/52) R</p> <p>31. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E22/40) R</p> <p>32. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26) R</p> <p>33. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26) R</p> <p>34. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R</p> <p>35. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>36. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>37. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E18)</p> <p>38. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26)</p> <p>39. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26)</p> <p>40. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26)</p> <p>41. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E51/52)</p> <p>42. 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E52/52)</p> <p>43. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28)</p> <p>44. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26)</p> <p>45. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31)</p> <p>46. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija</p> <p>47. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija</p> <p>48. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
11.04.2018.	<p>49. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R</p> <p>50. 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26) R</p> <p>51. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28) R</p> <p>52. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26) R</p> <p>53. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31) R</p> <p>54. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E4/7)</p> <p>55. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E10/52) R</p>

	<p>56. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E23/40) R</p> <p>57. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26) R</p> <p>58. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26) R</p> <p>59. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R</p> <p>60. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>61. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>62. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E19)</p> <p>63. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26)</p> <p>64. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26)</p> <p>65. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26)</p> <p>66. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E1/52)</p> <p>67. 16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E2/52)</p> <p>68. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28)</p> <p>69. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26)</p> <p>70. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31)</p> <p>71. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija</p> <p>72. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija</p> <p>73. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
12.04.2018.	<p>74. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R</p> <p>75. 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26) R</p> <p>76. 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28) R</p> <p>77. 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26) R</p> <p>78. 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31) R</p> <p>79. 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E5/7)</p> <p>80. 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E11/52) R</p> <p>81. 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E24/40) R</p> <p>82. 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26) R</p> <p>83. 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26) R</p> <p>84. 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R</p> <p>85. 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>86. 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p> <p>87. 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E20)</p> <p>88. 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26)</p> <p>89. 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26)</p> <p>90. 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26)</p> <p>91. 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E3/52)</p> <p>92. 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E4/52)</p> <p>93. 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28)</p> <p>94. 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26)</p> <p>95. 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31)</p> <p>96. 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija</p> <p>97. 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija</p> <p>98. 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
13.04.2018.	<p>99. 07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R</p> <p>100.07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26) R</p> <p>101.09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28) R</p> <p>102.09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26) R</p> <p>103.10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31) R</p> <p>104.11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E6/7)</p> <p>105.11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E12/52) R</p> <p>106.11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E25/40)</p> <p>107.12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26) R</p>

	<p>108.12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26) R 109.13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 110.14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 111.14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E1) 112.15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E10/26) 113.15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E35/26) 114.15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E15/26) 115.16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E5/52) 116.16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E6/52) 117.16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E3/28) 118.17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E26/26) 119.17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E11/31) 120.19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 121.19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 122.19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija 123.19:55 Asterix u Britaniji, animirani film</p>
DOMA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
09.04.2018.	<p>1. 07:15 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E7/13) R 2. 07:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E12/13) R 3. 08:00 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E89/95) R 4. 08:30 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) 5. 09:05 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) 6. 09:15 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) 7. 09:40 Popaj i sin, animirana serija (S1 E4/13) 8. 03:40 Popaj i sin, animirana serija (S3 E13/13)</p>
10.04.2018.	<p>9. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) R 10. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) R 11. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) R 12. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) 13. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) 14. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) 15. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E5/13)</p>
11.04.2018.	<p>16. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) R 17. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) R 18. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) R 19. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) 20. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) 21. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) 22. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E6/13)</p>
12.04.2018.	<p>23. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) R 24. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) R 25. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) R 26. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) 27. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) 28. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) 29. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E7/13)</p>
13.04.2018.	<p>30. 07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) R 31. 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) R 32. 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) R 33. 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E12/13) 34. 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E94/95) 35. 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E4/26) 36. 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E8/13)</p>

Slika 3: Odnos stranih i domaćih televizijskih sadržaja namijenjenih djeci u sklopu pojedinog televizijskog programa

Rezultati su pokazali da je veća zastupljenost stranih televizijskih sadržaja u odnosu na domaće, što je bilo i očekivano s obzirom na praćenje i proučavanje televizijskih sadržaja. Televizijski programi emitiraju isključivo izvorno strane televizijske sadržaje, dok je iznimka program HRT 2 koji od ukupnog broja emitiranih sadržaja, prikazuje 16,33% domaćih sadržaja. Na pet programa hrvatske televizije, u praćenom razdoblju prikazano ukupno 39 različitih sadržaja, od ukupno 226 te da je četiri sadržaja domaće produkcije, dok je ostatak sadržaja, njih 35, strane produkcije.

Povezanost crtanih i animiranih serija s razvojem rane pismenosti analizirana je pomoću izrađenog Obrasca. Analizirane su crtana serija Mišo i Robin i animirana serija Mali einsteini, a rezultati analize su prikazani u Tablicama 6 i 7.

Tablica 6: Crtana serija Mišo i Robin

NAZIV CRTANE/ANIMIRANE SERIJE: Mišo i Robin	
TVRDNJA	CRTANA/ANIMIRANA SERIJA POTVRĐUJE ILI NE POTVRĐUJE TVRDNJU (DA/NE)
1. Crtana/animirana serija nudi pisani tekst	DA
2. Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi	DA
3. Likovi u crtanoj/animiranoj seriji su djeca	NE
4. U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a	NE

ne pripovjedač	
5. Crtana/animirana serija djecu potiče na interakciju	DA
6. Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece	NE
7. Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika	DA
8. Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati	DA
9. U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga	DA
10. Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece	DA

Tablica 7: Animirana serija Mali einsteini

NAZIV CRTANE/ANIMIRANE SERIJE: Mali einsteini	
TVRDNJA	CRTANA/ANIMIRANA SERIJA POTVRĐUJE ILI NE POTVRĐUJE TVRDNJU (DA/NE)
1. Crtana/animirana serija nudi pisani tekst	DA
2. Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi	DA
3. Likovi u crtanoj/animiranoj seriji su djeca	DA
4. U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a ne pripovjedač	DA
5. Crtana/animirana serija djecu potiče na interakciju	DA
6. Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece	DA
7. Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika	DA
8. Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati	DA
9. U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga	NE
10. Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece	DA

Crtana serija Mišo i Robin je serija hrvatske produkcije, nastala 2016. godine, kao serija edukativno-zabavnog karaktera, primarno namijenjena djeci u dobi od tri do pet godina koja je u skladu s njihovim razvojnim potrebama. Svaku epizodu karakterizira 2D animacija i trajanje do pet minuta što je blisko djeci te primjereno duljini njihove koncentracije i interesa. Likovi u seriji su mačak Mišo i crvendać Robin te njihovi mnogobrojni prijatelji, Medo, Krt, Dabar, Sovica i Zeko. Oni

zajedno otkrivaju svijet i svoje mogućnosti, razvijaju svoju snalažljivost i interakciju jer se nađu u brojnim zanimljivim i izazovnim situacijama, a naposljetku im sve „pođe za rukom“. Primjerice, u epizodi Krtko, glavni likovi su kopali zemlju u potrazi za dinosaurima pa se ona urušila, nakon čega su se našli pod zemljom. Tamo su zatekli Krtka koji ih je u svom vlaku vozio podzemljem te im je pokazivao da se tamo može naći svašta, primjerice razne druge životinje kao što su šišmiši i mravi, a ne samo dinosauri kao što su glavni likovi mislili. Situacije u kojima se likovi nađu dovoljno su jasne da bi djeca mogla sama pretpostaviti što će se sljedeće dogoditi, što zasigurno utječe na razvoj njihova samopouzdanja, daljnjeg razvoja mišljenja i osjećaja ponosa i zadovoljstva (<http://www.medijskapismenost.hr/miso-robin-hrvatski-crtic-napravljen-skladu-s-razvojnim-potrebama-djece/>).

Može se vidjeti da crtana serija Mišo i Robin ispunjava sedam od 10 kriterija (Tablica 6). U ovoj crtanoj seriji likovi nisu djeca, likovi pričaju „svojim jezikom“ pa umjesto njih govori pripovjedač i u seriji nije predviđen prazan prostor za moguće odgovore djece nego to čine likovi i pripovjedač. Crtana serija osmišljena je u skladu s uzrastom djece te je pripovjedač taj koji djeci pruža kvalitetan govorni model i potiče ih na interakciju. Ova crtana serija kvalitetno je osmišljena i primjerena uzrastu djece te da kroz različite zanimljive situacije u kojima se likovi nađu, nudi djeci brojne mogućnosti za razvoj rane pismenosti kao i za razvoj ostalih vještina. Primjerice, u seriji likovi međusobno komuniciraju posredstvom pripovjedačice. Način na koji pripovjedačica govori je prikladan za djecu jer su tempo, jačina i intonacija glasa prilagođeni svakoj situaciji te se takvim govorom kod djece zadržava pažnja i stvara zanimanje za seriju. Likovi govor prate pokretima tijela, primjerice kimanjem glavom te na taj način mogu djeci pomoći jasnije shvatiti poruku. U ovoj crtanoj seriji likovi mrmljaju, odnosno razgovaraju „svojim jezikom“ koji djeca zapravo ne mogu razumjeti ali pripovjedačica njihov govor primjereno prenosi djeci, što zasigurno kod djece potiče razvoj mašte, radoznalosti i želje za daljnjim gledanjem serije te samim time nudi mogućnosti za razvoj rane pismenosti, prvenstveno kroz slušanje govora pripovjedačice.

Tvrđnja 1, „Crtana/animirana serija nudi pisani tekst“, potvrđena je zato što je u analiziranoj epizodi prikazana knjiga u kojoj su prikazana velika tiskana slova, uz sliku prikazane riječi, primjerice dinosaur Brontosaurus te odgovarajuća slika.

Tvrđnja 2, „Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi“ potvrđena je zato što pripovjedačica jasno govori te tempo i intonaciju prilagođava situaciji, čime doprinosi razumijevanju kod djece.

Tvrđnja 3 „Likovi u crtanoj/animiranoj seriji su djeca“ nije potvrđena jer likovi nisu djeca, nego životinje (mačak, crvendać, krt,...).

Tvrđnja 4, „U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a ne pripovjedač“ također nije potvrđena zato što u seriji govori pripovjedačica a ne sami likovi.

Tvrđnja 5, „Crtana/animirana serija djecu potiče na interakciju“ je potvrđena jer je serija edukativno-zabavnog karaktera i pripovjedačica konstantno prati likove i radnju, što djecu potiče na interakciju.

Tvrđnja 6, „Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece“, nije potvrđena zato što se pripovjedačica ne obraća izravno djeci nego pripovijeda radnju te razgovara s likovima.

Tvrđnja 7, „Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika“ je potvrđena jer se u seriji koristi mnoštvo djeci bliskih i poznatih riječi kao na primjer „dolje“, „zemlja“, „raditi“, „knjiga“.

Tvrđnja 8, „Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati“ je potvrđena jer se tijekom jedne epizode jasno prepoznaje uvod, radnja i završetak. Uvod u svaku epizodu je pjesmica koju pjevaju djeca, nakon čega pripovjedačica predstavlja glavne likove, Mišu i Robina. Nakon toga predstavi što oni rade, primjerice riječima „Što to radite?... Ahaaa, kopate“, nakon čega počinje središnja radnja, a naposljetku pripovjedačica radnju zaključuje riječima poput „Bila je ovo prava pustolovina! Vidimo se uskoro!“.

Tvrđnja 9 „U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga“ je potvrđena jer u analiziranoj epizodi Robin drži knjigu okrenutu prema djeci te pravilno okreće njene stranice.

Tvrđnja 10 glasi „Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece“ i također je potvrđena samim time što je serija osmišljena upravo za djecu u dobi od tri do pet godina, što je vidljivo gledajući seriju.

Animirana serija Mali einsteini, izvornog naziva Little Einsteins, je serija nastala u SAD-u, 2005. godine i predstavlja skupinu djece koji su glavni likovi. Oni su Leo koji je ujedno i vođa, on voli plesati, a stvar koju najviše koristi je dirigentska palica. Tu je i njegova sestra Annie koja voli pjevati pa joj je najvažniji mikrofon. Od ostalih likova tu su Lipanj, balerina koja najviše voli koristiti teleskop kojim gleda zvijezde, zatim Quincy, dječak koji svira mnoge glazbene instrumente. Mali einsteini posjeduju Raketu koja im je prijatelj i prijevozno sredstvo te Big Jet, borbeni avion. Oni malim einsteinima pomažu u njihovim misijama. Od ostalih likova, u epizodama se pojavljuju Klokan Joey, Mali Miš i Dobri Vitez. Likovi rješavaju razne probleme zajedničkim djelovanjem i pozitivnim stavom, čime kod djece potiču razvoj interakcije, suradnje, povjerenja, kreativnosti i ostalih sličnih vještina. Bitno je istaknuti da ova animirana serija djecu educira o glazbenoj i likovnoj umjetnosti kroz raznovrsne kulturne destinacije kojima likovi putuju. Kroz svaku epizodu, djeca se upoznaju s klasičnom glazbom koja cijelo vrijeme prati seriju. Ova animirana serija osmišljena je u skladu s uzrastom djece te ih potiče na govor, pjevanje i pokret s ciljem pomaganja likovima da uspješno ostvare svoj cilj, što svakako doprinosi razvoju rane pismenosti djece rane i predškolske dobi. Serija je, sukladno navedenom, zabavno-edukativnog karaktera, a pojmovi koji se koriste primjereni su uzrastu djece, događaji su avanturistički i dinamični (<https://www.rtl.hr/programi/djecji/12623/mali-einsteini/>).

Može se vidjeti da animirana serija Mali einsteini ispunjava devet od 10 postavljenih kriterija (Tablica 7). U ovoj animiranoj seriji likove predstavlja skupina djece koja pruža kvalitetan govorni model. Intonaciju i tempo govora likovi prilagođavaju situacijama u kojima se nalaze te svojim izgledom i načinom na koji govore, zasigurno privlače dječju pažnju i stvaraju interes za gledanjem serije. Ova animirana serija kvalitetno je osmišljena i na zabavan način djeci nudi mogućnosti za razvoj rane pismenosti kao i za razvoj ostalih vještina. U seriji se skladba prikazuje u

pisanom i auditivnom obliku pa djeca imaju mogućnost usvajati slova i note te ih povezivati s onime što čuju. Također, likovi se direktno obraćaju djeci, kojoj je ostavljeno dovoljno vremena da daju svoj odgovor te tako budu aktivno uključena u seriju.

Tvrđnja 1, „Crtana/animirana serija nudi pisani tekst“, potvrđena je zato što je u svakoj epizodi na početku i kraju prikazana skladba u pisanom i auditivnom obliku, primjerice Četiri godišnja doba: Proljeće, Antonio Vivaldi (što je prikazano malim tiskanim slovima).

Tvrđnja 2, „Crtana/animirana serija nudi govorni model primjeren i razumljiv djeci rane i predškolske dobi“ potvrđena je zato što likovi govore jasno, a tempo i intonaciju prilagođavaju situacijama te koriste riječi bliske djeci.

Tvrđnja 3 „Likovi u crtanoj/animiranoj seriji su djeca“ je potvrđena jer su likovi u seriji skupina djece.

Tvrđnja 4, „U crtanoj/animiranoj seriji govore osobno likovi, a ne pripovjedač“ je također potvrđena zato što u seriji, tijekom trajanja cijele epizode, govore sami likovi.

Tvrđnja 5, „Crtana/animirana serija djecu potiče na interakciju“ je potvrđena jer je serija edukativno-zabavnog karaktera i likovi tijekom cijelog trajanja epizode djecu potiču na kretnje, govor i općenito interakciju, kroz razne upite i molbe poput „Stavi ruke na krilo i lupkaj s nama“, „Zaplješći s nama“.

Tvrđnja 6, „Crtana/animirana serija djeci omogućuje aktivno sudjelovanje u seriji, time što je nakon postavljenog pitanja likova u seriji ili njihovog razgovora, pruženo dovoljno vremena za izricanje odgovora djece“ je potvrđena. Tijekom cijele serije likovi djeci postavljaju razna pitanja, pitajući ih za njihovo mišljenje ili pomoć, nakon čega je u seriji tišina, odnosno „prazan prostor“, za vrijeme koje djeca odgovaraju na upit, ako to žele. Nakon „praznog prostora“ likovi opet daju povratnu informaciju. To čine riječima poput „Koje je tvoje najdraže mjesto za igru?“, tišina; „To zvuči baš fora!“.

Tvrđnja 7, „Crtana/animirana serija omogućuje bogaćenje rječnika“ je potvrđena jer se u seriji koriste djeci bliski i poznati pojmovi poput „igra“, „raketa“, „ovdje“, „cvijet“.

Tvrdnja 8, „Crtana/animirana serija ima jasno definiran slijed događaja (uvod, radnju i završetak) koji djeca mogu lako prepričati“ je potvrđena jer je tijekom jedne epizode jasno definiran uvod, radnja i završetak. Uvod u svaku epizodu je, kao i kod prethodno analizirane serije, pjesmica koju pjevaju djeca, u ovom slučaju sami likovi iz serije, nakon čega jedan od likova kaže naziv epizode. Nakon toga, prikazuje se slika poznatog slikara, primjerice Suncokreti, Vincenta Van Gogha te skladba koja prati tu epizodu, na primjer Četiri godišnja doba: Proljeće, Antonio Vivaldi. Nakon toga, glavni lik uvodi djecu u radnju epizode opisujući o čemu će se u seriji raditi, primjerice „Moji prijatelji i ja se igramo u raketinoj sobi...“. Na kraju svake epizode likovi plješću međusobno jedni drugima, na što pozivaju i djecu, plješću slici i skladbi prikazanoj u epizodi, još jednom spominjući o kojim je djelima riječ. Na samom kraju epizode likovi upute nekoliko riječi djeci poput „Ti si nam uno pomogao“ te pozdrave djecu riječima „Vidimo se na sljedećem zadatku!“.

Tvrdnja 9 „U crtanoj/animiranoj seriji djeca imaju priliku vidjeti kako se koristi knjiga“ nije potvrđena jer se ne prikazuje konkretno knjiga, nego list papira na kojemu se nalaze određeni podaci poput crteža ili teksta.

Tvrdnja 10 glasi „Sadržaj crtane/animirane serije je osmišljen u skladu s dobi djece“ i također je potvrđena samim time što je serija osmišljena upravo za djecu rane i predškolske dobi, a gledajući seriju primjećuje se da je sadržaj doista primjeren djeci.

Iz prikazane analize crtane i animirane serije može se vidjeti da gledanje kvalitetnih crtanih i animiranih serija može biti u funkciji razvoja rane pismenosti. U serijama se nudi pisani tekst, likovi ili pripovjedač govore i međusobno komuniciraju, pojmovi koji se koriste i sadržaj samih serija prilagođeni su uzrastu djece i lako su razumljivi, događaji su jednostavni i bliski djeci pa ih mogu lako prepričati. Svim navedenim mogućnostima koje serije nude, kod djece se razvija rana pismenost kao i ostale vještine potrebne za cjelokupan rast i razvoj djece rane i predškolske dobi.

Rezultati ovog istraživanja pokazali su da na pet programa hrvatske televizije koji su obuhvaćeni istraživanjem, postoji ukupno osam različitih vrsta televizijskih

sadržaja namijenjenih djeci, dok je najzastupljenija tema televizijskih sadržaja namijenjenih djeci zabavni/edukativno-zabavni sadržaji. Na televizijskim programima utvrđena je veća zastupljenost stranih televizijskih sadržaja u odnosu na domaće. Analiza je pokazala da analizirane crtane i animirane serije namijenjene djeci mogu biti u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi.

6. ZAKLJUČAK

Dobivenim rezultatima, potvrđeno je da unutar praćenih pet programa postoji raznolikost vrsta televizijskih sadržaja namijenjenih djeci, točnije, ukupno osam različitih vrsta sadržaja. Rezultati su pokazali da su najčešće prisutne teme zabavni/edukativno-zabavni sadržaji. Također, utvrđena je veća zastupljenost stranih televizijskih sadržaja u odnosu na domaće. Utvrđeno je da crtane i animirane serije mogu biti u funkciji razvoja rane pismenosti djece rane i predškolske dobi što je bilo i očekivano, s obzirom na to da djeca danas mnogo svog slobodnog vremena provode pred televizijom, gledajući razne televizijske sadržaje koji su namijenjeni upravo njima s ciljem utjecaja na cjelokupni razvoj. Serije koje su analizirane pomoću osmišljenog Obrasca, dobivenim rezultatima procijenjene su kao pogodne serije za razvoj rane pismenosti zbog načina na koji se djeci pruža govorni model, zbog interaktivnosti među likovima i djecom, pisanog teksta koji djeca mogu izravno vidjeti kao i zbog jednostavnih i djeci razumljivih sadržaja i pojmova.

Sukladno dobivenim rezultatima, predlaže se provođenje opširnijeg istraživanja u svrhu opširnije analize samog razvoja vještina rane pismenosti te uviđanja različitih načina za poticanje razvoja istih. Uz to, predlaže se provođenje istraživanja s istim ciljem ali s više analiziranih crtanih i animiranih serija te s uključenim ispitanicima – djecom, njihovim roditeljima i odgajateljima, kako bi se dobila jasna slika o tome što djeca najčešće gledaju, koji ih sadržaji najviše privlače i zašto, koliko su crtane i animirane serije zastupljene u njihovu životu kroz intervju i ankete s prilagođenim pitanjima.

7. LITERATURA

1. Andrilović, V., Čudina- Obradović, M., (1994). *Osnove opće i razvojne psihologije*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Apel, K., Masterson, J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do šeste godine: od glasanja i prvih riječi do početne pismenosti*. Lekenik: Ostvarenje.
3. Bagarić, V., Mihaljević Djigunović, J. (2007). Definiranje komunikacijske kompetencije. *Metodika*. 8 (1), 84-93.
4. Bakota, L. (2010). Komunikacijski model govornih vježbi i nastava jezičnoga izražavanja. *Hrvatski*. 8 (1), 9-43.
5. Blaži, D., Buzdum, I., Kozarić-Ciković, M. (2011). Povezanost uspješnosti vještine čitanja s nekim aspektima fonološkog razvoja. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 47 (2), 14-25.
6. Bratanić, M. (1991). *Mikropedagogija: interakcijsko-komunikacijski aspekt odgoja: priručnik za studente i nastavnike*. Zagreb: Školska knjiga.
7. Čudina-Obradović, M. (2004). *Kad kraljevina piše kraljeviću: psihološki temelji učenja čitanja i pisanja priručnik za učitelje*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.
8. Čudina-Obradović, M., Obradović, J. (2006). *Psihologija braka i obitelji*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
9. Grginič, M. (2007). Što petogodišnjaci znaju o pismenosti?. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 17 (1), 7-27.
10. Guberina, P. (1991). Preduvjeti govorne komunikacije. *Senjski zbornik*. 18 (1991), 63-67.
11. Hieronymus, B., Moomaw, S. (2008). *Igre čitanja i pisanja: aktivnosti za razvoj predčitačkih vještina i početnog čitanja i pisanja u predškolskoj dobi i prvom razredu*. Buševac: Ostvarenje.
12. Ilišin, V., Marinović Bobinac, A., Radin, F. (2002). Djeca i mediji: Uloga medija u svakodnevnom životu djece. *Revija za socijalnu politiku*. 9 (2), 217-220.

13. Ivšac Pavliša, J., Lenček, M. (2011). Fonološke vještine i fonološko pamćenje: neke razlike između djece urednoga jezičnoga razvoja, djece s perinatalnim oštećenjem mozga i djece s posebnim jezičnim teškoćama kao temeljni prediktor čitanja. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 47(1), 1-16.
14. Jelaska, Z. (2005). Jezik, komunikacija i sposobnost: Nazivi i bliskoznačnice. *Jezik: časopis za kulturu hrvatskoga književnog jezika*. 52 (4), 128-138. Pribavljeno 12.06.2018., sa <https://hrcak.srce.hr/15984>
15. Jelaska, Z. (ur.). (2005). *Hrvatski kao drugi i strani jezik*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
16. Kolucki, B., Lemish, D. (2013). *Kako komunicirati s djecom: Načela i prakse za podršku, nadahnuće, poticaj, obrazovanje i iscjeljenje*. Zagreb: UNICEF. Pribavljeno 17.06.2018., sa https://www.unicef.hr/wp-content/uploads/2015/09/Prirucnik_Kako_komunic_HR_web_1_.pdf
17. Kuvač Kraljević, J., Lenček, M. (2012). Frazeologija dječjeg jezika: psiholingvistički pristup. *Logopedija*, 3 (1), 26-30.
18. Lasić Lazić, J., Laszlo, M., Boras, D. (2008). *Informacijsko čitanje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije Odsjeka za informacijske znanosti Filozofskog fakulteta Sveučilišta.
19. Lenček, M., Užarević, M. (2016). Rana pismenost- vrijednost procjene. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 52 (2), 42-59.
20. Malnar, A., Punčikar, S., Štefanec, A., Vujičić, L. (2012). Poticajno okruženje: izazov z suradnju i istraživanje djece i odraslih. *Dijete, vrtić, obitelj*. 18 (70), 4-7.
21. Marušić, J., Kreč, D., Petričić, N., Štalter, P., Vaskov, G., Marinović, J. (2004). *Alkemija animiranog filma*. Zagreb: Meandar.
22. Medijska pismenost (2016., 16. Prosinca). *Mišo i Robin: hrvatski crtici napravljeni u skladu s razvojnim potrebama djece*. Pribavljeno 20.07.2018., sa <http://www.medijskapismenost.hr/miso-robin-hrvatski-crtic-napravljen-skladu-s-razvojnim-potrebama-djece/>

23. Medijska pismenost (2017., 24. travnja). *Pozitivni i negativni utjecaji medija*. Pribavljeno 19.07.2018., sa <http://www.medijskapismenost.hr/pozitivni-i-negativni-utjecaji-medija/>
24. Mesec, I., Grgac, B., Šagadin, T., Kelčec, M., Mahović, M. (2015). Poticanje čitanja i pisanja u godini pred polazak u školu. *Dijete, vrtić, obitelj*, 21 (79), 32-34.
25. Mikić, K. (2013). *Medijska pismenost, mediji kao prijenosnici humanih poruka, ideja, vrijednosti*. U: Smajić, D., Majdenić, V. (2013). *Dijete i jezik danas - dijete i mediji*. Osijek: Sveučilište J.J. Strossmayera, Učiteljski fakultet u Osijeku.
26. Miliša, Z., Tolić, M., Vertovšek, N. (2009). *Mediji i mladi*. Zagreb: Sveučilišna knjižara.
27. Miočić-Stošić, A., Lončarić, D. (2012). Rana stimulacija mozga i kognitivne sposobnosti djece predškolske dobi. *Dijete, vrtić, obitelj*. 18 (70), 28-30.
28. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Zagreb: Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta.
29. Pavlović, M., Manić, L., Aleksić, M. (2013). Umjetnost spektakla kao druga realnost. *In medias Res: časopis filozofije medija*. 2 (2), 180-190.
30. Peretić, M., Padovan, N., Kologranić Belić, L. (2015): Rana pismenost. U Kuvač Kraljević, J. (ur.): *Priručnik za prepoznavanje i obrazovanje djece s jezičnim teškoćama*. 52-63. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.
31. Peteh, M. (1999). *Svako slovo nešto novo*. Zagreb: Alinea.
32. Puljak, L. (2007). Psiholingvistički pogled na početno opismenjavanje. *Metodički ogledi*. 14 (1), 61-76.
33. Radonić, M., Stričević, I. (2009): Rođeni za čitanje: Promocija ranog glasnog čitanja djeci od najranije dobi. *Paediatr Croat*. 53 (1), 7-11.
34. RTL. *Mali einsteini*. Pribavljeno 21.07.2018., sa <https://www.rtl.hr/programi/djecji/12623/mali-einsteini/>
35. Sardelić, S., Bonetti, A., Hrastinski, I. (2007). Fonološka svjesnost u djece koja mucaju. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*. 43 (1), 99-105.

36. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
37. Šamo, R. (2006). Slušanje – receptivna ili produktivna jezična vještina. *Metodički obzori*. 1 (1), 37-47.
38. Šego, J. (2009): Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece, jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor: časopis za fonetiku*. 26 (2), 119-149.
39. Škiljan, D. (1986). O definiciji jezika i govora. *Govor*. 1 (1), 19-26.
40. Težak, S. (2002.). *Metodika nastave filma na općeobrazovnoj razini*. Zagreb: Školska knjiga.
41. Torlak, N., 2013., Novi mediji – nova pravila i nova recepcija kulture i umjetnosti. *In medias Res: časopis filozofije medija*. 2 (3), 366-371.
42. Varga, R., Somolanji Tokić, I. (2015). Trebaju li nam sustavan odgoj i obrazovanje za aktivno slušanje?. *Školski vjesnik: časopis za pedagoški teoriju i praksu*. 64 (4), 647-660.
43. Vertovšek, N. (2013). Umjetnost medijske manipulacije – ljepota iluzije jest u umu promatrača. *In Medias Res: časopis filozofije medija*. 2 (3), 296-308.
44. Wikipedia. *Animated series*. Pribavljeno 20.07.2018., sa https://en.wikipedia.org/wiki/Animated_series
45. Wikipedia. *Cartoon*. Pribavljeno 20.07.2018., sa <https://en.wikipedia.org/wiki/Cartoon>
46. Wikipedia. *Mediji*. Pribavljeno 19.07.2018., sa <https://hr.wikipedia.org/wiki/Mediji>
47. Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju (2013). *Narodne novine*. 107/07.
48. Žižak, A., Vizek Vidović, V., Ajduković, M. (2012). *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*. Zagreb: Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet.

8. PRILOZI

Tablica 1: Popis televizijskih sadržaja na programima hrvatske televizije (HRT 2, RTL, NOVA TV, RTL KOCKICA, DOMA TV) namijenjenih djeci

HRT 2	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
07.04.2018.	07:05 Tuc Muc, crtana serija (11/52) R 07:08 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (10/53) R 07:11 Danica i praščić, TV-slikovnica za najmlađu djecu (R) 07:22 Graditelj Bob, crtana serija (28/46) 07:48 Priče iz prašume (2), crtana serija (7/20) R 08:10 Volim životinje: Čaplja, dokumentarno-animirana serija R 08:17 Laboratorij na kraju svemira: Katapult, serija zabavno-obrazovnih emisija (R) 08:26 Artur (4), crtana serija (2/15) (R) 09:01 Pripovjedač bajki, crtana serija (21/26) (R)
08.04.2018.	07:16 Danica i zečica na sajmu, TV-slikovnica za najmlađu djecu 07:25 Graditelj Bob, crtana serija (29/46) 07:48 Priče iz prašume (2), crtana serija (8/20) R 08:01 Mišo i Robin: Zmajevi, animirana serija R 08:17 Šareni vremeplov: Devon, serija za djecu (5/12) R
09.04.2018.	06:42 Teletubbyji, animirana serija (52/60) (R) 06:54 Teletubbyji, animirana serija (53/60) (R) 07:12 Tuc Muc, crtana serija (12/52) R 07:15 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (11/53) (R) 07:28 Sara i patka (2), crtana serija (16/40) (R) 07:52 Tajni dnevnik patke Matilde: Darovani laptop, lutkarska serija za djecu (R) 08:02 Priče iz prašume (2), crtana serija (9/20) (R) 08:16 Tip i Tipi, crtana serija (45/52) (R) 08:37 Artur (4), crtana serija (3/15) (R) 19:07 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (10/13) (R) (T)
10.04.2018.	06:39 Teletubbyji, animirana serija (54/60) (R) 06:51 Teletubbyji, animirana serija (55/60) (R) 07:08 Tuc Muc, crtana serija (13/52) R 07:11 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (12/53) (R) 07:25 Vrtuljici, crtana serija (37/50) (R) 07:54 Tajni dnevnik Patke Matilde: Zaljubljeni Pjer, lutkarska serija za djecu 08:04 Tip i Tipi, crtana serija (46/52) (R) 08:14 Priče iz prašume (2), crtana serija (10/20) (R) 08:35 Artur (4), crtana serija (4/15) (R) 19:06 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (11/13) (R) (T)
11.04.2018.	06:33 Teletubbyji, animirana serija (56/60) (R) 06:45 Teletubbyji, animirana serija (57/60) (R) 07:04 Tuc Muc, crtana serija (14/52) R 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (13/53) (R) 07:11 Danica u bolnici, TV-slikovnica za najmlađu djecu 07:19 Sara i patka (2), crtana serija (17/40) (R) 07:45 Priče iz prašume (2), crtana serija (11/20) (R) 07:59 Tip i Tipi, crtana serija (47/52) (R) 08:14 Volim životinje: Čaplja, dokumentarno-animirana serija (R) 08:22 Laboratorij na kraju svemira: Baloni na ražnju, serija zabavno-obrazovnih emisija (R)

	08:30 Artur (4), crtana serija (5/15) (R) 19:08 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (12/13) (R) (T)
12.04.2018.	06:32 Teletubbyji, animirana serija (58/60) (R) 06:44 Teletubbyji, animirana serija (59/60) (R) 07:10 Danica kod mačkice na radnom mjestu, TV-slikovnica za najmlađu djecu 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (18/40) (R) 07:51 Priče iz prašume (2), crtana serija (12/20) 08:00 Mišo i Robin: Zmajevi, animirana serija 08:30 Artur (4), crtana serija (6/15) (R) 19:05 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (13/13) (R) (T)
13.04.2018.	07:04 Tuc Muc, crtana serija (15/52) 07:07 Najmanji čovjek na svijetu, crtana serija (14/53) 07:22 Sara i patka (2), crtana serija (19/40) 07:46 Tajni dnevnik patke Matilde: Rodendan ježa Leopolda, lutkarska serija za djecu 08:02 Tip i Tipi, crtana serija (48/52) 08:08 Priče iz prašume (2), crtana serija (13/20) 08:30 Artur (4), crtana serija (7/15) 08:55 Slatki piknik, crtana serija (1/13) 19:00 Kronike Matta Hattera (3), crtana serija (1/13) (T)
RTL	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
08.04.2018.	07:25 Superknjiga, animirana serija (S1 E13/13) 07:55 Lego Ninjago, animirana serija (S2 E2/13) 08:20 Lego Ninjago, animirana serija (S2 E3/13) 19:20 Dobri dinosaur, igrani film, animirani
09.04.2018.	06:30 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52) 06:55 Kung fu panda, animirana serija (S1 E2/52) 15:15 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R 16:50 Dobri dinosaur, igrani film, animirani R
10.04.2018.	06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E1/52) R 06:45 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52)
11.04.2018.	06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E3/52) R 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52)
12.04.2018.	06:20 Kung fu panda, animirana serija (S1 E4/52) R 06:50 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52)
13.04.2018.	07:10 Kung fu panda, animirana serija (S1 E5/52) R 07:35 Kung fu panda, animirana serija (S1 E6/52)
14.04.2018.	07:40 Lego Ninjago, animirana serija (S2 E4/13) 08:10 Lego Ninjago, animirana serija (S2 E5/13) 08:40 Kung fu panda, animirana serija (S1 E7/52)
NOVA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
07.04.2018.	08:50 PopPixie, animirana serija (S1 E37/52) 09:05 Winx Club, animirana serija (S2 E11/26) 09:35 Štrumpfovi, crtana serija (S1 E1/60)
08.04.2018.	08:40 Štrumpfovi, crtana serija (S1 E1/60) R 09:00 PopPixie, animirana serija (S1 E38/52) 09:20 Winx Club, animirana serija (S2 E12/26) 09:45 Štrumpfovi, crtana serija (S1 E2/60)
09.04.2018.	06:35 Štrumpfovi, crtana serija R 07:00 Winx Club, animirana serija (S2 E11/26) R
10.04.2018.	06:55 Winx Club, animirana serija (S2 E12/26) R
11.04.2018.	06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E37/52) R

12.04.2018.	06:55 PopPixie, animirana serija (S1 E38/52) R
13.04.2018.	07:05 Winx Club, animirana serija (S2 E13/26)
RTL KOCKICA	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
08.04.2018.	07:00 Lego Friends, animirana serija (S1 E12/16) R 07:20 Lego Friends, animirana serija (S1 E13/16) R 07:40 Lego Friends, animirana serija (S1 E14/16) R 09:50 Regal Academy, animirana serija (S1 E9/26)R 10:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E25/28) R 10:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E20/26) R 11:10 Sofija Prva, animirana serija (S2 E5/31) R 13:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 13:50 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E7/52) R 14:05 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E20/40) R 14:25 Lego Friends, animirana serija (S1 E15/16) 14:45 Lego Friends, animirana serija (S1 E16/16) 15:05 Lego Friends, animirana serija (S2 E1/7) 15:25 Lego Friends, animirana serija (S2 E2/7) 15:50 Beyblade, animirana serija (S1 E43/51) 16:10 Regal Academy, animirana serija (S1 E10/26) 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E47/52) 16:50 Super Wings, animirana serija (S2 E48/52) 17:00 Mali einsteini, animirana serija (S1 E26/28) 17:25 Majstor Mato, animirana serija (S1 E21/26) 17:50 Sofija Prva, animirana serija (S2 E6/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija
09.04.2018.	08:05 Mašine strašne priče, animirana serija R 08:10 Regal Academy, animirana serija (S1 E10/26)R 10:10 Mali einsteini, animirana serija (S1 E26/28) R 10:35 Majstor Mato, animirana serija (S1 E21/26) R 10:55 Sofija Prva, animirana serija (S2 E6/31) R 12:10 Lego Friends, animirana serija (S2 E2/7) R 12:30 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E8/52) R 12:45 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E21/40) R 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E17) 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26) 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E49/52) 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E50/52) 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28) 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija
10.04.2018.	07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E11/26) R 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E27/28) R 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E22/26) 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E7/31) R

	<p>11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E3/7) 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E9/52) R 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E22/40) R 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E6/26) R 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E31/26) R 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E18) 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26) 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E51/52) 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E52/52) 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28) 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
11.04.2018.	<p>07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E12/26) R 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E28/28) R 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E23/26) R 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E8/31) R 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E4/7) 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E10/52) R 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E23/40) R 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E7/26) R 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E32/26) R 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E19) 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26) 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E1/52) 16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E2/52) 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28) 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
12.04.2018.	<p>07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E13/26) R 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E1/28) R 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E24/26) R 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E9/31) R 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E5/7) 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E11/52) R 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E24/40) R 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E8/26) R 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E33/26) R 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R</p>

	<p>14:20 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E20) 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26) 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E3/52) 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E4/52) 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28) 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija</p>
13.04.2018.	<p>07:10 Mašine strašne priče, animirana serija R 07:15 Regal Academy, animirana serija (S1 E14/26) R 09:15 Mali einsteini, animirana serija (S1 E2/28) R 09:40 Majstor Mato, animirana serija (S1 E25/26) R 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E10/31) R 11:15 Lego Friends, animirana serija (S2 E6/7) 11:40 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E12/52) R 11:55 Pustolovine braće Kratt, animirana serija (S1 E25/40) 12:20 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E9/26) R 12:45 Infinity Nado, animirana serija (S1 E34/26) R 13:15 Obitelj Kremenko, animirana serija R 14:10 Sylvester& Tweety, animirana serija R 14:35 Ben 10, animirana serija (S1 E1) 15:05 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E10/26) 15:30 Infinity Nado, animirana serija (S1 E35/26) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E15/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E5/52) 16:30 Super Wings, animirana serija (S2 E6/52) 16:55 Mali einsteini, animirana serija (S1 E3/28) 17:20 Majstor Mato, animirana serija (S1 E26/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E11/31) 19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:55 Asterix u Britaniji, animirani film</p>
14.04.2018.	<p>08:45 Regal Academy, animirana serija (S1 E15/26) R 09:10 Mali einsteini, animirana serija (S1 E3/28) R 09:35 Majstor Mato, animirana serija (S1 E26/26) R 10:00 Sofija Prva, animirana serija (S2 E11/31) R 11:20 Sammy i prijatelji, animirana serija (S1 E13/52) R 11:35 Sylvester& Tweety, animirana serija R 11:45 Sylvester& Tweety, animirana serija R 11:55 My little pony- prijateljstvo je čarolija, animirana serija (S1 E10/26) R 12:55 Asterix u Britaniji, animirani film R 14:20 Lego Friends, animirana serija (S2 E7/7) 14:45 Lego Friends, animirana serija (S1 E1/16) 15:10 Lego Friends, animirana serija (S1 E2/16) 15:30 Beyblade, animirana serija (S1 E44/51) 15:55 Regal Academy, animirana serija (S1 E16/26) 16:20 Super Wings, animirana serija (S2 E7/52) 16:35 Super Wings, animirana serija (S2 E7/52) 17:00 Mali einsteini, animirana serija (S1 E4/28) 17:25 Majstor Mato, animirana serija (S1 E1/26) 17:45 Sofija Prva, animirana serija (S2 E12/31)</p>

	19:10 Obitelj Kremenko, animirana serija 19:35 Sylvester& Tweety, animirana serija 19:45 Sylvester& Tweety, animirana serija
DOMA TV	
Datum prikazivanja	Vrijeme prikazivanja, naziv i nastavak
07.04.2018.	07:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E5/13) R 07:35 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E87/95) R 07:40 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E10/13) R 09:05 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E6/13) 09:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E88/95) 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E11/13) 10:00 Popaj i sin, animirana serija (S1 E2/13)
08.04.2018.	08:20 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E6/13) R 08:40 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E88/95) R 08:50 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E11/13) 10:30 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E7/13) 10:50 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E89/95) 11:00 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E12/13) 11:20 Popaj i sin, animirana serija (S1 E3/13)
09.04.2018.	07:15 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E7/13) R 07:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E12/13) R 08:00 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E89/95) R 08:30 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) 09:05 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) 09:15 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) 09:40 Popaj i sin, animirana serija (S1 E4/13) 03:40 Popaj i sin, animirana serija (S3 E13/13)
10.04.2018.	07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E8/13) R 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E13/13) R 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E90/95) R 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E5/13)
11.04.2018.	07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E9/13) R 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E1/26) R 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E91/95) R 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E6/13)
12.04.2018.	07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E10/13) R 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E2/26) R 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E92/95) R 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E7/13)
13.04.2018.	07:40 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E11/13) R 08:05 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E3/26) R 08:25 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E93/95) R 09:10 Looney Tunes klinci, animirana serija (S2 E12/13) 09:30 Zekoslav mrkva, animirana serija (S1 E94/95) 09:35 Tom i Jerry priče, animirana serija (S1 E4/26) 09:55 Popaj i sin, animirana serija (S1 E8/13)

